

Наша Ніва

№ 26 (528) 12 ліпеня 2007

www.nn.by

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі

Пераход на чысты сьпірт

Беларусь стаіць на парозе біяпаліўнай рэвалюцыі. Ірляндзкая кампанія «Greenfield Project Management Ltd.» хоча наладзіць мэгавытворчасць паліўнага этанолу з чарнобыльскага збожжа.

Вытворчасць паліўнага этанолу мае быць наладжаная на базе двух беларускіх прадпрыемстваў — Мазырскага камбінату «Этанол» і Бабруйскага гідролізнага заводу. Гэта паведаміла на адмысловай прэс-канферэнцыі старшыня рады дырэктараў ірляндзкай кампаніі «Greenfield Project Management Limited» Эн Маклэйн. Цяпер адбываецца працэс

дзяржрэгістрацыі сумесных прадпрыемстваў «Грынфілд Этанол Бабруйск» і «Грынфілд Этанол Мазыр». Доля беларускага боку ў акцыянэрным капітале складзе 20%, рэшта будзе належаць ірляндзкай кампаніі.

Працяг на старонцы 2.

У НУМАРЫ

Годзе жыць на халяву

Дырэктар Жлобінскага мэтальоргічнага: Пераход да сусветных цэнаў на энэрганосьбіты на карысьць айчынным вытворцам. **Старонка 9.**

«Нас чакаюць цяжкія часы» —

мяркуе рэдактар газэты «Советская Белоруссия» Павал Якубовіч. Адказы на пытаньні Юр'я Дракахруста. **Старонка 10.**

Грошай на «Белсат» пакуль няма

Старонка 8.

Сочы ў імгле

Тыдзень у аглядзе Віталія Тараса. **Старонка 12.**

Спадчына на продаж

Палац з паркавым комплексам у Красках (Ваўкавышчына) непублічна прадаюць расейцам за 450 млн рублёў. **Старонка 16.**

КАЛІ Б...

Піраміда Хеопса

Эйфэлева вежа

Вялікі кітайскі мур

Парфэнон

Пізанская вежа

Ніягара

Апазыцыйная прэса

...беларусы абіралі свой варыянт сямі цудаў сьвету.

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюднікаў для продажу газэты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыццяўляецца на аснове дамоваў.

Звяртацца да Рамана:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84.

АПЫТАНЬНЕ НА NN.VY

«Сёньняшняя Беларусь — увасабленьне мараў Янкі Купалы», заявіў А. Лукашэнка. Вы згодныя з гэтым?

так	28 (8.4%)
не	98 (29.3%)
доля праўды ў тым ёсьць	21 (6.3%)
гэта ўвасабленьне мараў аўтара выказваньня	187 (56.0%)

Усяго прагаласавала: 334

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Што супольнага між сэсіямі ПА АБСЭ і «Славянскім базарам»?

Хоць «саюзная дзяржава» даўно стала аб'ектам іроніі, ёсьць адна сфэра, дзе назіраецца кранальнае адзінства Менску і Масквы. Гэта — калі трэба даць адтулі заходнім дэмакратызатарам.

Вось і ў Кіеве на сэсіі ПА АБСЭ дэлегацыі Беларусі і Расеі прагаласавалі супраць рэзалюцыі, што заклікае ўлады нашай краіны палепшыць сытуацыю ў галіне правоў чалавека.

І яшчэ адзін штурх што да «саюзнае дзяржавы». На «Славянскім базары» ад выказваньняў Паўла Барадзіна стала някавата. «Лукашэнка выступіў на расейскай мове, прывітаньне Пуціна — на расейскай мове, хаця ён мог і па-нямецку, і па-ангельску, і па-француску... А вось прывітаньне ўкраінскага прэзыдэнта было на «незалежнай мове», — упікнуў Барадзін.

Адпеты «саюзная дзяржава» любяць праводзіць паралелі з Эўразьвязам. Каб брусэльскі чыноўнік папракнуў прадстаўніка любой краіны ЭЗ за «незалежную мову», то імгненна вылезеў бы са сьвістам. Эўразьвяз траціць шалёныя грошы на пераклады, каб забясьпечыць у далікатнай моўнай галіне роўнасьць для брытанцаў і эстонцаў.

...Што супольнага між эпізодамі на сэсіі ПА АБСЭ і на «Славянскім базары»? Непавага да правоў чалавека і да права нацыі гаварыць на сваёй мове растуць, як бачым, з аднаго саўкова-імпрэскага кораня.

Аляксандар Класкоўскі

Пераход на чысты сыпірт

Працяг са старонкі 1.

Аб'ём інвэстыцыяў у вытворчасць паліўнага этанолу складзе некалькі сотняў мільёнаў эўра. Тэрмін рэалізацыі праекту ад пабудовы да пачатку вытворчасці — 1,5—2 гады. На тэрыторыях прадпрыемстваў пабудуюць новыя аб'екты: у Мазыры завод зойме плошчу 25 га, у Бабруйску — 4,5 га. Заплянаваны штогадовы прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі з абодвух заводаў складзе 350 млн эўра. У Бабруйску чакаецца аб'ём вытворчасці ў 10 млн дал, у Мазыры — 55 млн дал. На першым этапе ўсю прадукцыю мяркуюць прадаваць за мяжу. Прадукцыя, што будзе выпушчана пятам бліжэйшых двух гадоў, ужо закантрактаваная.

Спачатку паліўны этанол будзе экспартаваць на Захад, затым адбудзецца істотная пераарыентацыя на расейскі рынак. Гэта тлумачыцца ўсё большай канкурэнцыяй з боку краінаў Усходняй Эўропы, у якіх імкліва наладжваецца аналягічная вытворчасць.

Намеснік старшыні канцэрну «Белбіяфарм» Уладзімер Магілёвец, які прадстаўляў на прэс-канфэрэнцыі беларускі бок, патлумачыў, што на сёньня ў Беларусі не існуе нарматыўна-прававой базы выкарыстаньня паліўнага этанолу. «Таму пакуль і плянуем увесць аб'ём выпушчанай пра-

дукцыі прадаваць за мяжу. Калі ж нарматыўна-прававая база датычна выкарыстаньня ў Беларусі паліўнага этанолу будзе распрацаваная, не выключаем і пераразьмеркаваньня часткі прадукцыі на ўласны рынак», — распавёў У. Магілёвец. Паводле чыноўніка, рэалізацыя такога праекту стала магчымай дзякуючы зьмякчэньню інвэстыцыйнай палітыкі Беларусі. Намеснік старшыні «Белбіяфарму» зазначыў, што ў будучыні экспартны патэнцыял паекту дазволіць яму выйсьці ў лідэры па прыцягненьні валюты ў бюджэт. «Безумоўная карысьць і ў пляне імпартазамышчэньня — вытворчасць этанолу суправаджаецца атрыманьнем карысных пабочных прадуктаў: вуглекіслаты, вадкай брагі, што выкарыстоўваецца для вытворчасці харчовых дадаткаў для патрэбаў жывёлагадоўлі, а таксама сульфату амонію — мінеральнага ўгнаеньня», — падкрэсьліў сп. Магілёвец.

Па словах афіцыйнага прадстаўніка «Greenfield Project Management Limited» у Беларусі Андрэя Алейнікава, праект прадугледжвае выкарыстаньне ў якасьці сыравіны зерня пшаніцы, жыта і трыпцікале. «На пачатку рэалізацыі праекту будзе выкарыстоўвацца звычайнае збожжа, затым, як прадугледжвалася ад пачатку, пачнем выкарыстоўваць збажыну, завезеную з

забруджаных у выніку аварыі на ЧАЭС тэрыторыяў», — патлумачыў сп. Алейнікаў. Такім чынам будзе рэалізавана беларуска-ірляндзкая праграма ачышчэньня забруджаных тэрыторыяў.

Штогод заводы ў Мазыры і Бабруйску будуць перапрацоўваць да 1,5 млн т зерня, зь іх каля 30% будзе складаць айчыннае зерне. Астатнія 70% плянуецца закупаць у Расеі, Украіне ды Казахстане. Дарэчы, Беларусь усяго атрымлівае каля 6 млн тонаў збожжа за год.

Кажучы пра экалягічны аспект дзейнасьці заводаў, прадстаўнік кампаніі ў Беларусі падкрэсьліў, што вытворчасць паліўнага этанолу зь зерня бяшкодная для навакольнага асяроддзя. Больш за тое, вытворчы працэс прадугледжвае паўторнае выкарыстаньне тэхналягічнай вадкі. Акрамя таго, на абодвух прадпрыемствах збудуюць міні-ТЭЦ, што будзе працаваць на мэтане — пабочным прадукце вытворчасці.

Паліўны этанол шырока выкарыстоўваецца ў якасьці дадатку да бэнзіну. Ён займае 15% у агульным аб'ёме паліва, што выкарыстоўваецца ў сьвеце. Вытворчасць паліўнага сыпірту займаюцца Швэцыя, Нямеччына, Бразылія.

У выпадку рэалізацыі праекту стане найбуйнейшай эўрапейскай інвэстыцыяй у Беларусь.

Сямён Печанко

Галоўны палітрук у турме

Ідэоляг Цэнтравыбаркаму абвінавачаны ў махлярстве.

Першы намеснік начальніка галоўнага ідэалогічнага ўпраўлення — начальнік упраўлення па каардынацыі ідэалогічнай працы Ўладзімір Холад абвінавачаны ў махлярстве ў асабліва буйным памеры і падбукторваньні да даваньня хабару ў буйным памеры. На мінулым тыдні супрацоўнікі Адміністрацыі прэзыдэнта манілі, сьцьвярджаючы, што ён у камандзіроўцы.

9 ліпеня сьледчым галоўнага ўпраўленьня папярэдняга расьсьледаваньня МУС Беларусі выстаўлена абвінавачаньне адказнаму работніку Адміністрацыі прэзыдэнта — першаму намесніку начальніка галоўнага ідэалогічнага ўпраўленьня — начальніку ўпраўленьня па каардынацыі ідэалогічнай працы Ўладзімеру Холаду. Пра гэта БелаПАН паведамілі ў міліцэйскім ведамстве краіны.

Уладзімер Холад абвінавачваецца ва ўчыненьні махлярства ў асабліва буйным памеры і падбукторваньні да даваньня хабару ў буйным памеры. Яго ўзялі пад варту 30 чэрвеня.

Пра тое, што У.Холад быў затрыманьні ў момант атрыманьня хабару 35 тысяч даляраў, першым паведаміў 6 ліпеня інтэрнэт-рэсурс «Белорусский партизан», які мае крыніцы ў МУС.

Сьпяраша ў Генэральнай пракурату-

ры, Міністэрстве ўнутраных спраў і Камітэце дзяржаўнай бяспекі заяўлялі, што не валодаюць інфармацыяй аб гэтым. А ў Адміністрацыі прэзыдэнта паведамілі, што У.Холад знаходзіцца ў камандзіроўцы.

Аказваецца, манілі.

Пікантнасьць сытуацыі ў тым, што абвінавачаны ў махлярстве галоўны ідэоляг У.Холад яшчэ і член Цэнтравыбаркаму. Ён быў злучвом паміж Адміністрацыяй і ведамствам спн. Яр-

мошынай.

Менавіта У.Холад каардынаваў разгромам грамадзкіх арганізацый, незалежных ад уладаў, і стварэньнем на замяну ім залежных.

Ня выключана, што арышт У.Холада пацягне за сабой адстаўку ягонага шэфа, кіраўніка ідэалогічнага ўпраўленьня Алега Праляскоўскага. Раней у лукашэнкаўскай кадравай практыцы ня раз сьледам за выкрыцьцём карупцыі ў ведамстве ішла адстаўка ягонага кіраўніка.

Кідаецца ў вочы тое, што У.Холада затрымаў супрацоўнікі МУС, тады як А.Праляскоўскі паходзіць з КДБ. Назіральнікі зьвяртаюць увагу на вайну арыштаў, што разгарнулася між двума гэтымі ведамствамі.

Мікола Бугай

Імпартная ідэалёгія

І галоўны ідэоляг Беларусі Праляскоўскі, і ягоны першы намеснік Холад нарадзіліся не ў Беларусі. Першы — у Расеі, пад Масквой, другі — ва Украіне, у Нежыне. І першы, і другі прыйшлі зь сілавых ведамстваў.

СЬЦІСЛА

Арыштаваныя кіраўнікі «Таёта-цэнтру»

Тры кіраўнікі «Эмір мотарз», дыстрыб'ютара «Таётаў» у Беларусі, былі затрыманьня 6 ліпеня. Крымінальная справа заведзеная Генэральнай пракуратурай.

Магчымасьць пераносу выбараў на ранейшы тэрмін не разглядаецца

Пра гэта паведаміла для БелаПАН старшыня Цэнтравыбаркаму Лідзія

Ярмошына. «Я ніколі ня чула нават у якасьці імаверных, гіпатэтычных разважаньні наконт пераносу выбараў на больш раньні тэрмін», — зазначыла Л.Ярмошына.

Севарынец наведаў Гомельшчыну

Сустаршыня аргкамітэту па стварэньні партыі Беларуская хрысьціянская дэмакратыя Павал Севарынец наведаў Гомель, Мазыр, Сьветлагорск, Жлобін і Рэчыцу. П.Севарынец

прэзэнтаваў сваю новую кнігу «Брату».

Новы правапіс прымуць увосень

Законапраект «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» будзе абмеркаваны на пасяджэньні пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе 12 ліпеня. Ён можа быць прыняты ў якасьці закону на восеньскай сэсіі Палаты.

Ягонае паскоранае прыняцьце было сарванае грамадзкасьцю. Уладзімер Здановіч, старшыня камісіі, зьвярнуў увагу на недасканаласьці праекту.

Юбілей Купалы на ўзроўні віцэ-прэм'ера

У Купалаўскім тэатры 7 ліпеня прайшоў урачысты вечар да 125-годзьдзя Народнага паэта. На адкрыцьці выступіў намеснік прэм'ера Аляксандар Косінец.

МБ

На запісе суразмоўца Макара разважае аб прэзыдэнту Лукашэнку, выбарах 2006 году, стане органаў унутраных справаў. Лексыка пераважна нецэнзурная.

У пятніцу на сайце былога кандыдата на пасаду прэзыдэнта Аляксандра Казуліна (www.kozylin.com) з'явіўся артыкул «Тайнае становішча яўным» экс-начальніка менскага следчага ізалятара Алега Алкаева, які атрымаў палітычны прытулак у Нямеччыне.

Сярод іншага, у артыкуле, які збольшага прысьвечаны асобе Аляксандра Казуліна, змяшчаецца раздрукоўка аўдыёзапісу размовы паміж Ігарам Макарам і іншым чалавекам. Алкаеў сцьвярджае, што суразмоўцам быў міністар унутраных спраў Уладзімер Навумаў.

Ігар Макар у той час працаваў у выбарчым штабе Аляксандра Казуліна. З

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Стужкі Макара: матам пра выбары

Гэтую гутарку запісаў Макар, былы баец спэцназу, які ахоўваў у часе кампаніі Аляксандра Казуліна. У сакавіку перад выбарамі міністар унутраных справаў, калі верыць запісу, спрабаваў яго перавэрбаваць або прынамсі запалохаць. Каб Макар адрокся палітыка, які перайшоў у апазыцыю.

Пасьля арышту Казуліна Макар пакінуў Беларусь і папрасіў палітычнага прытулку ў Нямеччыне.

аўдыёзапісу вынікае, што суразмоўца спрабаваў завэрбаваць Макара.

Неўзабаве пасьля выбараў Макар папрасіў палітычны прытулак у Нямеччыне, дзе цяпер і знаходзіцца. Ня так даўно Ігар Макар выйшаў на Алега Алкаева, прадставіўшы аўдыёзапіс. У хуткім часе з'явіўся гэты артыкул Алкаева.

Зьвязацца з Ігарам Макарам нам не ўдалося, бо ён цалкам абмежаваў свае кантакты. Затое на сувязь выйшаў Алег Алкаеў. Ён адразу пагадзіўся адказаць на ўсе пытаньні зьвязаныя з гэтай справай.

Алкаеў адразу заявіў, што лічыць гэтыя запісы цалкам сапраўднымі і нават не дапускае думкі, што яны могуць быць фальшы-

вымі: «Я перакананы ў гэтым на 100 %, бо добра знаёмы і з Карпянковым, і з Навумавым. Ведаю іх манеру і стыль вядзеньня працы, таму ў сапраўднасьці гэтых запісаў нават не сумняюся».

Алкаеў расказаў, што ўпершыню гэтыя аўдыёфайлы ён праслухаў яшчэ зімой, але ў рукі яму яны патрапілі толькі тыдзень таму ад Ігара Макара, ён жа даў дазвол на публікацыю.

Што датычыць самога Макара, то Алкаеў наступным чынам характарызуе гэтага чалавека: «З Ігарам Макарам я крыху знаёмы яшчэ зь Менску, аднак на ўскідку, магчыма, і не пазнаў бы яго, але ён мяне добра ведаў, таму і зьвярнуўся ўжо ў Германію. Як пра

спэцназаўца, гаварыць пра Макара не магу, бо ня быў разам зь ім у баях. Што да асабістых якасьцяў, то гэта вельмі сабраны і талковы чалавек. Я б нават сказаў, што ён болей падобны да немца, чым яны самі на сябе. Я наглядзеўся на шматлікіх беларускіх эмігрантаў у Нямеччыну, якія былі звычайнымі жулікамі, пра Ігара я так сказаць не магу. Гэта досыць граматыны чалавек і наша высокае начальства недаацаніла яго. Яны відавочна думалі, што Макара — «салдацік сярэдняга разумовага ўзроўню». Аднак Ігар у гэтай справе відавочна перайграў».

Той факт, што Макару ўдалося запісаць размову, Алкаеў тлумачыць непрафэсіялізмам ягонага суразмоўца. Падзяліўся Алкаеў і сваім досьведам у працы вэрбоўкі людзей: «Я ж завэрбаваў тысячы чалавек, у асноўным крымінальнікаў і злачынцаў, ведаю, як гэта робіцца. Вэр-

боўка павінна праходзіць у рэжыме адзін на адзін, нехта трэці тут відавочна лішні, як у шлюбную ноч. Гэта ўжо ня справа, калі нехта нешта ўбачыў, іншы — пачуў, а трэці — падумаў. Такая вэрбоўка ніколі ня будзе эфэктыўнай. Калі б гэтым занялося ўпраўленьне крымінальнага вышуку, то Макара нават ня пікнуў бы, а сядзеў бы моўчкі, так бы яны ўсё прафэсійна зрабілі. Разумееш, калі ідзе працэс вэрбоўкі, то кожны з бакоў мусіць мець свае контратрамеры, бо не вядома яшчэ, хто каго вэрбуе. У Макара такія меры аказаліся».

Алег Алкаеў перакананы, што грамадзкасьць не пачуе ад Уладзімера Навумава прызнаньня ў здзейсьненым ці рапарту аб адстаўцы. «Гэта абсалютна бесумленныя людзі. Перакананы, што Навумаў скажа, што гэта хлусьня. Памятаешце, як у яго запыталіся, ці чытаў ён рапарт Алкаева па справе зьніклых, ён адка-

Алег Алкаеў:
«Арыштаваны падпалкоўнік КДБ Міхалап — гэта блізкі сябар Казуліна...»

«Я завэрбаваў тысячы людзей, а Навумаў — ніводнага...»

«Начальства недаацаніла Макара...».

заў, што не. Пасьля, калі высветлілася, што ўсё ж чытаў, ён шчыра адказаў: «Ну, схлусіў. І што? Гэта жарт быў такі». Цяпер ён можа зрабіць таксама», — кажа Алкаеў.

Таксама былы начальнік менскага сьледчага ізалятара просіць зьвярнуць увагу на наступны аспект гэтай размовы: «Самае галоўнае ў гэтых запісах тое, што лёс Казуліна быў вядомы яшчэ задоўга да ягонага арышту. Тое, што ён патрапіць у турму, было непазьбежным. Пра гэта, сярод іншага, і казаў суразмоўца Макара. Дарэчы, у пачатку чэрвеня ў турме аказаўся адстаўны падпалкоўнік КГБ Міхалап — гэта блізкі сябар Казуліна. Гэты арышт таксама не выпадковы, пра яго Макару таксама казалі».

Цяпер адна з копіяў запісу размовы міністра з Макарам знаходзіцца ў былога палітвязьня Сяргея Скрабца, ён абяцае бліжэйшымі днямі выставіць іх у Інтэрнэт, каб даказаць яе сапраўднасьць.

У прэс-службе міністэрства ўнутраных справаў пакуль адмаўляюцца камэнтаваць гэтыя публікацыі.

Зьміцер Панкавец

«Эти выборы, б...ь, какие-то дебилные, б...ь»

У артыкуле Алега Алкаева сьцьвярджаецца, што 14 сакавіка 2006 году ўладзімер Навумаў прызначыў Ігару Макару асабістую сустрэчу. Пра гэтае спатканьне ведаў і Казулін, які і прапанаваў свайму ахоўніку пачаць гэтую гульню. «Сустрэча была абстаўлена па вышэйшых правілах кансьпірацыі. Зь пераменай машын, з праверкай на наяўнасьць схаванага назіраньня», — піша Алкаеў. Макара нейкім чынам усё ж змог зрабіць аўдыёзапіс той размовы. Якім чынам, ён не паведамляе.

Запіс размовы Макара з чалавекам досыць працяглы. Суразмоўца Макара выказвае свой пункт гледжаньня на палітычныя працэсы ўнутры краіны і за яе межамі. Пакуль Ігар Макара не наважыўся надрукаваць

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Сяргей Скрабец абяцае бліжэйшымі днямі выставіць запісы ў Інтэрнэце.

увесь зьмест гэтай размовы, абмежаваўшыся толькі яе часткай.

Суразмоўца адразу пачаў гаворку з таго, што Казулін у любым выпадку акажацца за кратамі, а сьледам за ім у турме можа аказацца і Макара. Такім чынам, робіць выснову Алкаеў, сілавых ведамстваў актыўна ўмешваліся ў выбары, а арышт Казуліна быў прадвызначаны, незалежна ад падзеяў 25 Сакавіка.

У тэлефоннай гутарцы з карэспандэнтам «Нашай Нівы» Алкаеў расказаў, як адбываўся працэс вэрбоўкі Макара: «Яго абяцалі аднавіць у пасадзе, абяцалі ледзьве не генэральскую пэрспэктыву, а таксама абсалютна шалёныя грошы. Ужо гэта паказвала на нерэальнасьць прапанаваў».

Тады суразмоўца пачаў пужаць. Тлумачыць, што Макара пагражае разгром бізнэсу і крымінальная

справа.

Далей суразмоўца расказвае Макару пра нядаўнюю размову з Лукашэнкам адносна прэзыдэнцкай кампаніі, характарызуе палітычны лад у краіне і зьняважліва выказваецца пра народ: маўляў, яму трэба наесца і напіцца, а на свабоду яму пляваць.

Суразмоўца перакананы, што міліцыя падтрымлівае кіраўніка дзяржавы, бо разумее, што для іх зрабіла ўлада, і ня ведаюць, як будзе ставіцца да іх другая ўлада. Пры гэтым ён праз слова перасыпае сваю гаворку матам, а міліцыю называе «мянтамі»...

Зьміцер Панкавец

Рэд. Не падаем стэнаграмы аўдыёзапісу, бо няма магчымасьці праверыць яго праўдзівасьць.

Лукашэнка ўзнагародзіў Дарафееву і Афанасьева

Артысты-вакалісты вышэйшай катэгорыі Моладзевага тэатру эстрады Іне Афанасьевай і вядучаму майстру сцэны Тэатру песні Ірыне Дарафеевай прысвоены званьні «Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь». Апошні год Дарафеева і Афанасьева нястомна ўдзельнічалі ў канцэртах «За Беларусь». З агітбрыгадамі артыстаў яны аб'яжджаюць горад за горадам. Узнагароды знайшлі і яшчэ

некалькі творцаў. Мэдалём Скарыны ўзнагароджаны артыст Купалаўскага тэатру Вячаслаў Паўлюць і артыст Тэатру беларускай драматургіі Ігар Сігаў.

А мастаку Мікалаю Кузьмічу нададзена званьне «Заслужаны дзяяч мастацтваў».

Паводле БЕЛТА

А.Лукашэнка танцуе з Народным артыстам Украіны Веркай Сярдзючкай на «Славянскім базары».

За кожным сельсаветам замацавалі кантралёраў

А.Лукашэнка загадаў Ломацю праверыць мытню. Зянон Ломаць прапанаваў — чыгунку, і знайшоў растраты ў пабудове плошчы Незалежнасьці.

9 ліпеня А.Лукашэнка прыняў старшыню Камітэту дзяржаўнага кантролю Зянона Ломаця. Кіраўнік КДК інфармаваў аб правярцы размеркаваньня й выкарыстаньня зямлі ў Менскім раёне.

Ён паведаміў: створаныя працоўныя групы, у якія ўвайшлі прадстаўнікі сілавых структураў і КДК. Групы замацаваныя за кожным сельскім саветам. На

прыкладзе Менскага раёну будучь выяўленьня ўсе выпадкі незаконнага выдзяленьня пляцаў, самавольнага захопу і незаконнага будаўніцтва. Тэрмін правядзеньня правэркі — да 1 кастрычніка.

А.Лукашэнка даў даручэньне правесці такія правэркі скрозь.

Кіраўнік дзяржавы таксама загадаў, не марудзячы, праверыць Мытны камітэт,

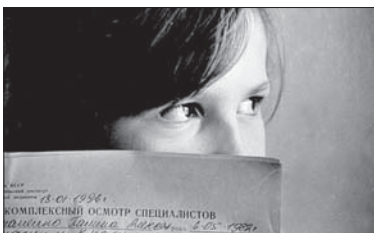
некаторых суб'ектаў гаспадараньня.

КДК прапанаваў праверыць Чыгунку, А.Лукашэнка даў згоду.

Таксама Ломаць пайнфармаваў пра факты неэфэктыўнага выкарыстаньня бюджэтных сродкаў, вылучаных на рэканструкцыю плошчы Незалежнасьці і спарткомплекс «Менск-Арэна».

МБ; інф. БЕЛТА

У Зоне 40% маюць праблемы са шчытавіцай

НАТАЛЬЯ КІРІШЧУК

Такі драматычны вынік далі дасьледаваньні, праведзеныя ў рамках Чарнобыльскай праграмы дапамогі і рэабілітацыі (SHARP). Спецыялісты перасоўных дыягнастычных лябараторый працавалі ў шасьці абласьцях Расеі, Украіны і Беларусі. Яны абсьледавалі 91 тыс. чалавек, якім было менш за 40 гадоў на 1986 г.

Больш за 46 тысяч, або 51%, былі абсьледаваныя ўпершыню з часу Чарнобылю. У групе, якая прайшла скрынінг, спецыялісты выявілі больш за 36 тыс. выпадкаў паталёгіі шчытападобнай залозы на розных стадыях разьвіцьця.

Праграму фінансаваў урад Ірляндыі.

МБ

СЬЦІСЛА

У Магілёве бацькі захацелі ў садку беларускамоўнай групы

Неабходная умова для гэтага — наяўнасьць 10 заяваў ад бацькоў з просьбай уключыць іх дзяцей у склад гэтай групы. Ініцыятыва належыць суполкам ТБМ і БНФ.

Прыём дакумэнтаў

Ад 5 ліпеня можна падаваць дакумэнты ў ВНУ першай пільні: «творчыя» і «сілавыя» (Унівэрсытэт культуры, Акадэмія мастацтваў, Акадэмія музыкі, Вайсковая акадэмія, Акадэмія МУС, Камандна-інжынэрны інстытут і Гомельскі інжынэрны

інстытут МНС). Прыём дакумэнтаў у творчыя ВНУ доўжыўся да 11 ліпеня, а ў сілавыя — да 16-га. Ва ўсе іншыя ВНУ краіны дакумэнты можна будзе падаць ад 12 да 29 ліпеня. Большасьць ВНУ будучь прымаць студэнтаў толькі па выніках цэнтралізаванага тэставаньня.

Працэс чатырнаццаці мытнікаў

14 мытнікаў на чале з былым начальнікам упраўленьня Мытнага камітэту С.Дзьмітрыевым асуджаныя да розных тэрмінаў. Яны незаконна афармлялі грузы паперы і кардону, кавы і цукерак.

МБ

Глеб Паўлоўскі абвяргае факт супрацоўніцтва з АГП

3 1 ліпеня газета-ўлётка «Глоток воздуха», выдаваная Аб'яднанай грамадзянскай партыяй, займела спэцпраект «Без цензуры». У выходных звестках пазначана, што новае выданьне выпускаецца ў Смаленску «пры ўдзеле Г.А. Паўлоўскага і Фонду эфэктыўнай палітыкі (г. Масква)».

Дзіўны партнёр для лібэральнай партыі: у Маскве палітэхноляг Паўлоўскі лічыцца блізім да Крамля і ФСБ. Дастаткова сказаць, што ён афіцыйны дарадца кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта РФ. Фонд эфэктыўнай палітыкі (ФЭП) актыўна ўдзельнічаў у выбарчых кампаніях ва Ўкраіне ў 2002 і 2004 гадах, якія скончыліся масавымі фальсыфікацыямі. А само прозьвішча Паўлоўскага стала ва Ўсходняй Эўропы сымбалам маніпуляцыі грамадзкай думкай і воляй выбарцаў. Ва Ўкраіне СБУ аб'явіла яго пэрсонай нон-грата.

Паўлоўскі меў дачыненне і да Беларусі. У часе выбараў 2006 году ён актыўна падтрымліваў А. Лукашэнку, а ў часе газавага крызісу мінулай зімы ня менш актыўна выступаў за пака-

раньне Беларусі.

У прэс-службе АГП нічога ня ведалі пра ўсё гэта і скіравалі да старшыні партыі.

Старшыня АГП Анатоль Лябедзька наконт прыналежнасьці вядомага маскоўскага палітэхноляга да новага праекту пасьмяяўся: «Глеб Паўлоўскі да спэцпраекту «Без цензуры» ня мае аніякага дачынення і, магчыма, пра яго нават ня ведае. Гэта прадукт супрацы грамадзкай ініцыятывы

«Андэграўнд» і беларускіх журналістаў. Выданьне мае заняць нішу газеты «Время» [яе рэдагаваў у свой час журналіст М.Падаляк, пазьней дэпартаваны беларускімі спэцслужбамі — Рэд.], яго аўдыторыя — беларуская намэнклятура. Газэта цалкам рыхтуецца на беларускім матэрыяле». Кіраўнік АГП ня раіць цалкам сур'ёзна ставіцца да тэкстаў новай газеты, але пры гэтым высока ацэньвае працу журналістаў і пэрспэктывы спэцпраекту.

Мяркуючы па першым нумары і анонсе наступнага, «Без цензуры» — падкрэсьлена тэматычнае выданьне. Тэма дэбютнага выпуску: Лукашэнка супраць Расеі. Наступны нумар абяцаецца быць прысьвечаны

БЕЗ КАМЭНТАРОЎ

Сайт АГП: Чем еще издание отличается от уже существующих независимых изданий? Ответ ищите в названии газеты. Здесь нет цензуры или ее близкой родственницы самоцензуры.

ным пераемніку беларускага прэзыдэнта. Артыкулы ў газэтцы ўсе па-расейску. Яны ананімныя, правакацыйныя і маюць адпаведныя загаловкі: «Пуцін і Ён», «Ён і Пуцін», «Х-сцэнары» і г.д. Ляйтматыў спэцвыпуску наступны: Лукашэнка канчаткова страціў давер і падтрымку Масквы і паступова губляе падтрымку свайго народу. Расея — адзіная краіна, здольная зьмясьціць беларускага прэзыдэнта, але цаной такой замены будзе кантраляваны Масквой пераемнік.

Пакінуўшы на сумленьні выдаўцоў жарты з Паўлоўскім, мы вырашылі да канца зьняць свае сумневы. Ці можа такое быць, каб у Расеі бязь ведаму ФЭП выдавалася газета, у якой займаўся, што яна выходзіць пры ўдзеле ФЭП?

Мы затэлефанавалі ў Маскву да Г.Паўлоўскага, каб спраўдзіць, ці мае ён і ягоны фонд дачыненне да новага праекту АГП. «Гэта правакацыя. Наш фонд на дадзены момант не аказвае аніякай фінансавай, рэсурсавай ці аналітычнай дапамогі палітычным арганізацыям у краінах СНД, і ў Беларусі ў тым ліку», — Глеб Паўлоўскі абвяргае сваю датычнасьць да газеты «Без цензуры».

Сямён Печанко

Аўтапрабег у дзень нараджэньня Дашкевіча

Барыс Гарэцкі, Зьміцер Хведарук і Яраслаў Грышчэня паведалі пра арганізацыю аўтапрабегу ў дзень нараджэньня Зьмітра Дашкевіча. 20 ліпеня Дашкевічу споўніцца 26 гадоў, цяпер хлопец адбывае паўтарагадовае зьнявольленьне ў шклоўскай калёніі за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі.

Аўтапрабег стартуе 19 ліпеня аб 11:00. У ім, паводле папярэдніх прагнозаў, прыме ўдзел ад сямі да дзесяці машынаў. Яны на-

кіруюцца маршрутам Менск—Баранавічы—Нясьвіж—Салігорск—Магілёў—Шклоў—Менск.

20 ліпеня ўдзельнікі прабегу будуць ля шклоўскай турмы, дзе ў гэты час будзе адбывацца сустрэча бацькоў Зьмітра Дашкевіча з сынам. Такім чынам яны хочуць падтрымаць палітвязьня.

Арганізатары запрашаюць далучыцца да аўтапрабегу ўсіх жадаючых.

Зьміцер Панкавец

Грошай на тэлеканал «Белсат» пакуль няма

Меркавалася, што канал пачне вяшчаньне ў кастрычніку. Аднак бюракратычная працэдура выдзяленьня грошай расьцягваецца да бясконцасьці.

Кіраўніцтва «Белсату» занепакоенае тым, што бюракратычныя працэдуры могуць адцягнуць старт каналу на няпэўны час. А МЗС Польшчы чакае ад «Белсату» канкрэтнай праграмы дзеяньня. Дзейнасьці быць ня можа, бо няма грошай — гавораць у «Белсатце».

Праблеме фінансаваньня польскага спадарожнікавага каналу для Беларусі было

прысьвечана адмысловае спатканьне ў Сойме Польшчы.

Нягледзячы на тое, што перамовы паміж TVP (Польская тэлевізія) і МЗС на конт стварэньня каналу пачаліся яшчэ ў верасьні 2006, падпісаньне адпаведнага пагадненьня ўдалося толькі сёлета 21 красавіка. Згодна зь ім, МЗС абавязанае перадаць на функцыянаваньне каналу 16 млн. злотых (4 млн. эўра).

АНДРЭЙ ЯНКЕВІЧ

Ад падпісаньня дамовы мінуў месяц, а грошы так і не былі пераказаныя на дзейнасьць «Белсату». Каб гэта адбылося, прадстаўнікі TVP і МЗС мусяць абмеркаваць дэ-

талі функцыянаваньня каналу. Аднак за месяц міністэрства не стварыла адпаведнай групы. А працэдуры зацьвярдзеньня сродкаў унутры TVP зоймуць яшчэ каля трох месяцаў. Такія польскія нормы — каб прадухіліць злоўжываньні.

Меркавалася, што вяшчаньне пачацца 15 кастрычніка. «Белсат» створаны пры дзяржаўным канале «Польскай тэлевізіі» (TVP). Вяшчаньне на тэрыторыю Беларусі будзе адбывацца праз спадарожнік.

Паводле «Польскага радыё для замежжа»

У Польшчы раскалолася ўрадавая кааліцыя

Антыкарупцыйнае бюро арыштавала двух чалавек па падазрэнні ў махінацыях зь зямельнымі надзеламі. Пасьля таго як арыштаваныя далі паказаньні аб датычнасьці міністра сельскай гаспадаркі Анджэя Лепэра да махлярстваў, прэзыдэнт Польшчы адправіў Лепэра ў адстаўку. У адказ партыя «Самаабарона», якую ўзначальвае Лепэр, выйшла з ураду.

Безь яе ўрад Яраслава Качыньскага губляе большасьць у Сойме. Датэрміновыя выбары могуць адбыцца ўвосені.

Папулісцкая «Самаабарона» была чужародным элемэнтам у кансэрватыўным урадзе Польшчы. Аднак яе ўдзел быў неабходны, бо кааліцыю зь левымі і лібэральнымі партыямі апазыцыі братам Ка-

чыньскім стварыць не ўдалося.

Расейскае інфармацыйнае агенцтва «РІА-Новості», паведамляючы пра ўрадавы крызіс у Польшчы, акцэнтуюе ўвагу на тым, што Лепэр быў праціўнікам разьмяшчэньня ў Польшчы амэрыканскай сыстэмы проціракетнай абароны і дамагаўся правядзеньня рэфэрэндуму ў гэтым пытаньні. Таксама агенцтва паведамляе, што ён выступаў за «вырашэньне праблем з пастаўкамі мяса з Польшчы ў Расею на двухбаковай аснове».

Каб адкласці выбары, бакам удалося прыйсці да часовага кампрамісу. На наступны дзень Лепэр вярнуўся на пасаду віцэ-прэм'ера, але пакінуў абавязкі міністра сельскай гаспадаркі. Польская

прэса паведамляе, што ня выключаны ягоны арышт у межах сьледзтва.

Мікола Бугай

СЬЦІСЛА

У Гайнаўцы зьявіліся вуліцы Купалы й Коласа

Рада Гайнаўкі (Беласточчына) паставіла надаць дзвьём вуліцам гораду імянаў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Гэта адбылося таму, што ў самакіраваньні гораду сфармаваная Беларуска-Народная фракцыя.

У Гайнаўцы дзейнічаюць Музэй і асяродак беларускай культуры, а ў школе

адбываецца навучаньне беларускай мове.

Крыху раней вуліца Купалы зьявілася ў Гданьску.

Паслоў перавучаць на мясакамбінатах

З 9 па 19 ліпеня праходзіць штогадовая вучоба кіраўнікоў замежных устаноў Беларусі. Як паведаміла прэс-служба МЗС, паслы атрымаюць магчымасьць дэталёва вывучыць экспертны патэнцыял

сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, а таксама турыстычныя магчымасьці Беларусі. Яны наведваюць «Бабруйскаграмаш», «Белшыну», «Фандок», Слуцкую цукраварню, Слуцкі мясакамбінат.

Кадыраў перавядзе пачатковую школу на чачэнскую мову

Кіраўнік марыянэткавага ўраду Чачэніі Рамзан Кадыраў падтрымаў ідэю

пераводу навучаньня ў пачатковай школе на чачэнскую мову. Паводле Канстытуцыі, у Чачэніі ўведзенае дзвьохмоўе. Статус дзяржаўных моў чачэнская і расейская. Гэты асноўны закон быў прыняты пасьля заняцьця краіны, якая ў 1991 годзе абвесьціла незалежнасьць, расейскімі ўзброенымі сіламі. Гэтаму папярэднічалі дзьева зьнішчальныя вайны 1994—96 і 1999—2000 гадоў.

МБ

Дырэктар Жлобінскага мэталюргічнага: Годзе жыць на халяву

«Мы маем добрую кан'юктуру на Захадзе і пакуль ня бачым патрэбы пераарыентацыі на Ўсход. Пераход да сусьветных цэнаў на энэрганосьбіты будзе толькі на карысьць айчынным вытворцам».

Комплексе гарачакатаных бясшвовых трубаў на базе Беларускага мэталюргічнага заводу пабудавалі менш, чым за два гады. Удвай хутчэй, чым у Кітаі, паведаміў генэральны дырэктар вытворчага аб'яднаньня Мікалай Андрыянаў **(на фота)** на прэс-канфэрэнцыі да Дня мэталюрга.

Дзеля гэтага з дазволу Саўміну давялося весці паральна праектаваньне, узьвядзеньне комплексу і мантаж абсталяваньня. Праект каштаваў \$270 млн. 80% абсталяваньня імпартавана зь Нямеччыны. Зап'янаваная магутнасьць вытворчасці — да 250 тыс. тон трубаў у год.

Попыт на новую прадукцыю БМЗ высокі: трубы, якія маюць вырабіць да зімы, раскупленыя наперад. Гэта скароціць тэрмін акупальнасьці праекту на год. 88% трубаў прададуць за мяжу, зь іх толькі 26% у Расею.

Паводле М. Андрыянава, кіраўніцтва расейскай Аб'яднанай трубнай кампаніі наведлася ў Жлобін і па выніках візыту прапанавала сваё пясярэдніцтва ў продажы беларус-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

кай прадукцыі, аднак атрымала адмову. «Мы маем добрую кан'юктуру на заходнім рынку і пакуль ня бачым патрэбы пераарыентацыі на Ўсход», — падкрэсьліў М. Андрыянаў. Новы комплекс мае забяспечыць 5% сусьветнага попыту на бясшвовыя трубы. Такая прадукцыя запатрабаваная ў нафтахімічнай, машынабудаваньняй прамысловасьці, у камунальнай гаспадарцы.

Падчас прэс-канфэрэнцыі кіраўнік БМЗ дзякаваў прэзы-

дэнту за «мудрае рашэньне аб'яднаць мэталюргічныя прадпрыемствы Беларусі ў адзін комплекс». Ад студзеня 2006 г. Вытворчае аб'яднаньне «Беларускі мэталюргічны завод» злучыла ў сабе РУП «Беларускі мэталюргічны завод» (Жлобін), ААТ «Магілёўскі мэталюргічны завод», РУП «Рэчыцкі завод мэталавырабаў», ААТ «Завод швейных машынаў» (Ворша). Са словаў кіраўніка аб'яднаньня М. Андрыянава, гуртаваньне дала за паўтара году сумеснай дзейнасьці \$12,5 мільёнаў дадатковага прыбытку.

У 2006 г. назіраўся рост вытворчасці ў памеры 15% у параўнаньні з 2005 г. Супольна было выпушчана прадукцыі на \$1,17 млрд, зь іх на жлобінскі завод прыпала \$1,08 млрд, на рэчыцкі — \$60 млн і на магілёўскі — \$30 млн. Па выніках 2007 г. плянуецца выраб прадукцыі на суму \$1,5 млрд, зь якіх \$1,4 млрд — доля БМЗ.

За першае паўгодзьдзе бягучага году рост экспарту прадукцыі склаў 141%, аб'ём продажаў вырас на 48%, прыбы-

так ад рэалізацыі вырас удвая, чысты прыбытак — утвая.

Прыбытак на аднаго працаўніка прадпрыемства складае каля \$120 тысячаў. На сёньня, напрыклад, Рэчыцкі завод мэталавырабаў выпускае аб'ём прадукцыі паравальна з аб'ёмам 16 аналягічных расейскіх прадпрыемстваў і ўтвая больш, чым усе ўкраінскія канкурэнты.

Сярод крытэраў посьпеху на тле істотнага падажання энэргарэсурсаў, гендырэктар БМЗ назваў спрыяльную кан'юктуру на сусьветных рынках (між іншым, вайна ў Іраку прынесла дадатковы прыбытак ў памеры 600 тыс. эўра), міжнародны аўтарытэт, якасьць прадукцыі. «Мы прадаем сваю прадукцыю даражэй, чым расейцы ці ўкраінцы дзякуючы вядомасьці нашага брэнду», — паведаміў ён. Наладжаныя кантакты Жлобінскага мэталюргічнага заводу напоўніцу выкарыстоўваюцца цяпер і магілёўскімі і рэчыцкімі вытворцамі. Галоўнымі канкурэнтамі Мікалай Андрыянаў назваў кітайцаў, якія, на яго думку, працуюць лепш за эўрапейцаў.

У Расеі самы «малады» мэталюргічны завод адчынілі 30 гадоў таму, адзначыў ён. Гендырэктар падкрэсьліў: хуткі пераход да сусьветных цэнаў на энэрганосьбіты — толькі на карысьць айчынным вытворцам: «Годзе жыць на халяву, мы ня горшыя за Захад, які даўно працуе ў такіх умовах».

Сямён Печанко

СЬЦІСЛА

Лукашэнка: трэба энэргетычная супраца з Эўрасаюзам

Беларусь адводзіць энэргетычнаму супрацоўніцтву галоўнае месца ў дзялёгу Беларусі з Эўрасаюзам. Пра гэта заявіў сёньня прэзыдэнт Беларусі Аляксандар Лукашэнка ў інтэрвію французскай газэце «Монд».

Нафтаправод у абыход Беларусі можа быць запушчаны ў сьціслы тэрмін

Пра гэта заявіў першы віцэ-прэм'ер Расеі Сяргей Іваноў, наведваючы Прыморск — порт пад Пецярбургам, куды мае накіравацца нафтаправод з Унечы ў абыход Беларусі (Другая чарга Балтыйскай трубаправоднай сыстэмы

(БТС-2)). Ён паведаміў, што ўрад Расеі мяркуе правесці ў Прыморск таксама чыгунку. Іншы праект — пабудова заводу па звадкаваньні газу.

С. Іваноў лічыцца імаверным пераемнікам У. Пуціна.

«Аліварыя» фіксуе рост

Да канца году пўзавод «Аліварыя» павялічыць

вытворчыя магутнасьці да 5 млн дэкалітраў. Рост магчымы дзякуючы прыходу інвэстара: холдынгу «Baltic Beverages Holding» (BBH), што выйграў тэндэр і набыў 30% акцыяў прадпрыемства за \$18,5 млн. Сёлета ў пашырэнне вытворчасці BBH інвэстуе \$9,7 млн.

МБ; інф. БЕЛТА, gazeta.ru

Дыктатура маленькага чалавека, які хоча смачна есці і мала працаваць

Святлана Алексіевіч: «Што гэта за ідэалёгія — давайце накормім і напоім людзей? Прабачце, але гэта ж не жывёлагадоўчая фэрма».

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

На пэўны час аўтарытарны лідэр нібыта абараніў грамадства, зрабіў такую сумесь турмы і дзіцячага садку. Але ва ўсім сьвеце адбываецца — а ў нас, на непадрыхтаванай глебе, хутчэй і больш жахліва — дыктатура маленькага чалавека, які хоча смачна есці і мала працаваць.

«Нацыю нівэлявалі да вульгарнага ўзроўню спажываньня, таго, наконт чаго ўвесь сьвет крыкам крычыць, што гэта шлях у пустату. А ў нас гэта яшчэ называецца прагрэсам... Ідзе вульгарны пэрыяд: людзі наядаюцца, робяць зьўраамонт, падарожнічаюць і сьпяшаюцца гэта рабіць, як былыя галодныя дзікуны, у якіх у мазгах сядзіць, што гэта хутка можа скончыцца. І вось гэты

жывёльны пэрыяд трэба неяк ідэалёгічна прыкрыць. Чым? Пакуль гэта крыху прыхавана: там нафтадалярамі, тут — калгаснай хітрасьцю. Але за гэта давядзецца адказваць. Доўга гэты прамежкавы стан не пратрымаецца. І ня будзе беларускай дзяржавы. Што гэта за ідэалёгія — давайце накормім і напоім людзей? Прабачце, але гэта ж не жывёлагадоўчая фэрма.

У сваім доме я паспрабавала памяняць газавую пліту. Дык гэта два дні трэба сядзець на тэлефоне, 10 дзяўчат адказваюць вам, але ніхто ні за што не адказвае. І, можа, празь месяц да вас хтосьці прыедзе. Яны атрымліваюць новыя заробкі, пэўна, ужо езьдзяць на нейкіх патрыманых машынах з Захаду, але ўменьне працаваць — усё тое ж. Іх навучылі толькі хацець».

АНДРЭЙ ПЯНЖЕВІЧ

Ці можна збудаваць трывалую беларускую дзяржаўнасць на аснове савецкіх традыцый і расейскай мовы? На гэтае пытаньне адказвалі Святлана Алексіевіч і Павал Якубовіч у праграме Юр'я Дракахруста «Праскі акцэнт».

Рэдактар «Советской Белоруссии»: Нас чакаюць цяжкія часы

Павал Якубовіч: «Масква для нас — сталіца вельмі дружалюбнай дзяржавы, але ня больш таго».

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

«У студзені сёлета нашу краіну: і левых, і правых, і праваслаўных, і каталікоў, — «Газпром», як браніраваны кулак, спрабаваў паставіць на калені. Прычым вельмі прагматычна: ці здавайце вашу прамысловасць нашым прадпрымальнікам, ці мы адключаем вам газ. Дзякаваць Богу, у адказ гэтыя людзі атрымалі цвёрдую і халодную непахіснасць, хаця, зразумела, ані праблема ня вырашаная, ані больш шырокае пытаньне гістарычнага выбару.

Захад гэтак жа холадна паставіўся да гэтай сытуацыі: маўляў, вы там блізкія адзін да аднаго, дык і вырашайце свае

справы, а мы з плоту паглядзім, чым гэта ўсё скончыцца. Гэта першае маё удакладненьне.

Другое — наконт расейскага князя Івана Каліты. Ён у гісторыі застаўся неадназначнай фігурай, але, на мой погляд, галоўнае ў ягонай дзейнасці было ня тое, што ён далучыў некалькі княстваў да свайго Маскоўскага, а тое, што захаваў дзяржаўнасць і выхаваў у людзей, асабліва ў моладзі, поўную адсутнасць страху перад Ардой. І таму, калі ён памёр, зьявіліся і Сергій Раданескі, і Дзьмітры Данскі.

Мне здаецца, галоўная заслуга Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі ў тым, што ён захаваў Рэспубліку

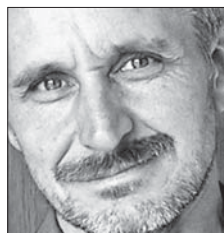
Беларусь, захаваў чалавечы, духоўны патэнцыял, з якога ўсё потым створыцца: і грамадзянская супольнасць, і ўпэўненасць, што мы беларусы і Масква для нас — сталіца вельмі дружалюбнай дзяржавы, але ня больш таго. Гэтак, як і Варшава. Што мы — частка Эўропы. Але гэты перыяд трэба перажыць.

Святлана Алексіевіч, як буйны літаратар, выказала тое, што хвалюе нас усіх — нас чакаюць цяжкія часы. І рыхтуючыся да гэтых часоў, неабходная ўнутраная кансалідацыя. І тое, што такая кансалідацыя ёсць, на мой погляд, — галоўная заслуга Лукашэнкі і часу Лукашэнкі, пры ўсіх экстравагантнасцях прапаганды, нехлямяжасці літаратараў і кампазытараў, адсутнасці агульнанацыянальных дыскусій. Я, дарэчы, за іх. Польшча сваім «круглым сталом» паказала, як гэта важна. Але самае галоўнае тое, што вырастае новы народ».

З адказаў Святланы Алексіевіч і Паўла Якубовіча на пытанні аглядальніка радыё «Свабода» Юр'я Дракахруста ў праграме «Праскі акцэнт».

Прыгожае слоўца «кансалідацыя»

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Сёлета гэтае слова падхапілі асобныя апазыцыйныя правадыры. Заклікалі ўладу разам адсвяткаваць Дзень Волі. І ўлада сапраўды выйшла на вуліцу — з папсой, півам ды смажнімі. Пацешыла «забеларусаў». А сваіх апанэнтаў, якія не ўпісаліся ў гэты яе фірмавы сьвяточны фармат, назвала «шалудзівымі людзьмі». Вось вам і ўся кансалідацыя.

Перад днём «Зліпеня», як назваў яго Глёбус, прадстаўнікі апазыцыйнай фронды зноў — хоць і вяла, з даволі тлумнай аргументацыяй — заклікалі да супольнага святкавання. Але тым, хто вылучаўся, напрыклад, з саколкамі «За свабоду!», адразу пачыналі называць міліцыянты. Вытыркацца нельга. Або зьлівайцеся з мутнавокім натоўпам, што смочка з плястыкавых бутляў

«Крыніцу», або — «мы, Кіса, чужыя на гэтым сьвяце жыцця!»

Нават у Вязынцы на паэтавы ўгодкі наладзілі фэйс-кантроль, прачуўшы, што маецца завітаць Мілінкевіч з кампаніяй! А ў Віцебску пасіянарнага Хамайду аштрафавалі — і сьмех і грэх — за плякат з радкамі песняра!

Здавалася б, ёсць сьвятныя рэчы, сапраўды здольныя кансалідаваць. Незалежнасць. Купала. Мова.

Але рэжым накідае свае куртатыя шаблёны ва ўсім. У нас кансалідацыя — абавязкова з фільтрацыяй. Фронду адсякаюць. Нонканфармістам даводзяць: вы ня так сьвяткуеце незалежнасць, вы ня так разумеце Купалу! Зараз скажуць: вы карыстаецеся няправільнай мовай!

Я сур'эзна. Бо з упартасцю, варгай лепшага ўжывання, праз палату імкнуча працягнуць закон пра новую артаграфію. Новага там зь вераб'ёву дзюбу. Але галоўнае, што аформіць менавіта законам. І ўсякіх там аматараў тарашкевіцы можна будзе прыціснуць як парушальнікаў закону. Без высакалобых дыскусіяў пра асьміліяцыйную мяккасць і г. д.

Незалежнасць, Купала, мова — тэрэтычна выдатныя пункты кансалідацыі. Але нават у гэтых пытаньнях часам цяжка адрозніць, дзе цыннічная палітэхналогія, а дзе звычайнае бескультур'е. Хто там на версе ведае напу сапраўдную гісторыю, сапраўднага Купалу, сапраўдную, нескалечаную мову?..

А хто не прымае эрзацу — тых адфільтравалі, адсеяць. Каго — амонам, каго — законам.

P.S. «Амон» тут ня толькі дзеля рыфмы. На мой густ, гэту абрэвіатуру лепей не перарабляць штучным чынам на «АМАП». Бо яна з таго ж чужароднага сэнсавага шэрагу, што і ЧК, НКВД, КГБ, ГКЧП.

Сочы ў імгле

Піша Віталь Тарас.

*Брэжнеў: «О!...О!...О!...»
Памочнік (шэптам): «Леанід Ільіч,
гэта ня літары, гэта алімпійскія
кольцы» .
Савецкі анэкдот*

*«Знал бы прыкуп —
жыл бы в Сочи».
Расейскі фальклёр*

Нацыянальная алімпійская ідэя

У 70-я гады мінулага стагодзьдзя жартавалі — замест камунізму ў СССР будзе Алімпіяда. У гэтага жарту быў сур'ёзны тэрэтычны грунт. На XXII зьездзе КПСС (1962) Хрушчоў паабяцаў, што камунізм у Савецкім Саюзе ў асноўным будзе пабудаваны да 1980 году. Прапанавалася нават занесці гэты пункт у Праграму кампартыі. Потым ачомаліся. Спачатку абвесьцілі тое, што выйшла, разьвітым сацыялізмам, а ў 1980-м правялі ў Маскве XXII-я летнія Алімпійскія гульні...

Гэтак і Расея ў нашыя дні, выглядае, знайшла замену нацыянальнай ідэі, якую шукала апошнія пятнаццаць гадоў. Гэта XXII-я (зноў супадзеньне лічбаў!) зімовая алімпіяда ў Сочы. Хаця, калі меркаваць паводле расейскіх СМІ, гэта не зусім і замена — гэта і ёсьць тая ідэя, якая сёньня аб'яднала нацыю. Цяпер расейцы ды ўвесь сьвет ведаюць, якую грандыёзную мэту ставіў перад краінай Пуцін. І які сэнс, увогуле, мае гісторыя Расеі. Некалі Сочы, як і Масква, былі сымбалам спраўджанай мары пра камунізм, куды імкнуліся патрапіць усе савецкія працоўныя — адпачыць ці набыць сухой каўбасы. Сёньня на нашых вачох нарадзілася легенда пра Сочы як горад мільянераў, смарагдавы горад ля мора й гор. А Пуцін — яго чараўнік.

Калі гаварыць сур'ёзна, дык раптаньне МАК правесці алімпіяду-2014 у Сочы стала сапраўдным посьпехам для Расеі, здабытым у роўным і нялёгкім спаборніцтве зь іншымі прэзідэнтамі (што выразна кантрастуе з практыкай прыняцця раптаньняў у самой РФ). І гэтым посьпехам яна абавязаная, найперш, свайму прэзідэнту Пуціну, які бліскава выступіў на прэзэнтацыі ў

Гватэмале па-ангельску і па-француску. Праўда, калі ён паабяцаў сьнег у Сочы, згадалася, чамусьці, што нешта падобнае, толькі пра дождж, мы ў Беларусі ўжо калісь чулі.

А яшчэ падчас прэзэнтацыі, калі выступаў прэзідэнт МАК Жак Рог, калі задаваў свае пытаньні расейскай дэлегацыі прынц Альбэр, падумалася: а дзе ж прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэту Беларусі? Ягоныя памочнікі ў справе піяру павінныя былі, мабыць, локці сабе кусаць у той момант — упусьцілі такую магчымасьць выхаду кіраўніка Беларусі на сусьветную арэну! Але ж, напэўна, таму і не паехаў зь Беларусі ў Гватэмалу лепшы сябра венэсуэльскага прэзідэнта, што гэта быў не ягоны зорны час. Дый Красная Паляна — не Нагана.

Але ж алімпійская дэлегацыя Беларусі аддала свой голас за Сочы. Што немалаважна: расейская заяўка перамагла з адрывам усяго ў чатыры галасы. Ці будзе гэты факт асаблівым чынам адзначаны Масквой і аддзячаны ў наступным — іншае пытаньне.

Вышэй, хутчэй, мацней!

Спэкуляцыяў вакол выбару МАК шмат. Кажуць, напрыклад, што гэта прэзідэнт ЗША Буш гарантаваў расейскаму калегу выбар Сочы ў абмен на нейкія палітычныя саступкі. Апрача таго, што Джордж Буш, адрозна ад некаторых іншых прэзідэнтаў, ня мае дачыненьня да алімпійскага руху і што Злучаным Штатам, па вялікім рахунку, да лямпачкі, дзе будуць алімпійскія гульні 2014 г. (паколькі алімпіяда ў Солт-Лэйк Сыці была ў ЗША зусім нядаўна), ёсьць яшчэ адзін доказ, што ніякай «змовы прэзідэнтаў» няма. Усе палітычныя аглядальнікі ў адзін голас адзначаюць, што сустрэча Пуціна з Бушам у Кэнэбаркпарце, які расейскі прэзідэнт наведаў перад Гватэмалай, ня стала ніжняй кропкай у пагаршэньні стасункаў паміж ЗША і Расеяй. І чакаць паляпшэньня гэтых стасункаў у перадвыбарны пэрыяд не даводзіцца. Літаральна наступным днём пасья прапановы Пуціна амэрыканцам стварыць агульную станцыю ПРА на поўдні Расеі, віцэ-прэм'ер Іваноў паабяцаў — калі Вашынгтон не

прыслушаецца да расейскіх прапановаў і не адмовіцца ад устаноўкі радараў у Польшчы й Чэхіі — Масква паставіць ракеты сярэдняга радыёсу ў Калінінградзкай вобласьці.

І вось тут міжволі ўспомніш алімпіяду 1980-га ў Маскве. Заплянаваная ў гады разрадка міжнароднай напружанасьці, яна пачалася меней як праз год пасья ўварваньня савецкіх войскаў у Аўганістан. ЗША, вядучыя эўрапейскія краіны заклікалі да байкоту Маскоўскае алімпіяды. Праўда, некаторыя перавагі сацыялізму над капіталізмам далі аб сабе знаць. Алімпійскія камітэты ды нацыянальныя фэдэрацыі асобных відаў спорту некаторых заходніх краінаў, асобныя спартоўцы байкот праігнаравалі — прыехалі пшыўцы з Аўстраліі, пяціборцы й коньнікі з Англіі, яшчэ нехта. Тым ня менш, алімпійскія гульні былі безнадзейна сапсаваныя. Якая радасьць ад алімпійскіх мэдалёў (сярод уладальнікаў якіх быў і беларус — канаіст Парфяновіч), калі ў большасьці відаў, асабліва ў лёгкай атлетыцы, у савецкіх спартоўцаў не было сапраўдных канкурэнтаў зь вядучых краінаў Захаду? Затое мэдалі дажджом сыпаліся на сяброўскія сацыялістычныя краіны — Баўгарыю, Вугоршчыну, ГДР, ЧССР. Палякі дасягнулі тады, імаверна, найбольшага посьпеху ў гісторыі алімпіадаў (напрыклад, залатога мэдалю ў скачках у вышыню Польша ня мела ніколі ні да, ні пасья Алімпіяды-80). А няўдзячныя палякі потым вазьмі ды ўтвары ў сябе «Салідарнасьць» адразу па заканчэньні Алімпійскіх гуляў!..

Але ж СССР жорстка адпосьціў амэрыканцам (а разам зь ім і палякам ды шмат каму яшчэ). Усяго праз чатыры гады савецкі алімпійскі камітэт, а заадно — алімпійскія камітэты сацыялістычных краінаў — байкатавалі летнюю Алімпіяду ў Лос-Анджэлесе. І тут ужо ніякіх выключэньняў у выглядзе пазыцы асобных фэдэрацыяў ці спартоўцаў быць не магло — байкот быў татальны. Толькі непакорлівая Румынія Чаўшэску паслала ў ЗША сваіх спартоўцаў. (Барацьба румынскіх гімнастаў з амэрыканкамі стала ўпрыгожаньнем турніру. Румынкі выйгралі каманднае першынства, абсалютнай чэмпіёнкай стала гімнастка з ЗША.

На канале «Лад» нядаўна можна было бачыць найбольш цікавыя моманты тае «прапушчанай» Алімпіяды ў Лос-

Анджэлесе.)

Тым ня менш, сам прынцып алімпізму быў сур'ёзна падарваны.

«До свиданья, наш ласковый миша...»

Вывілася, што адлучыць спорт ад палітыкі ва ўмовах глябальнага процістання звышдзяржаваў немагчыма. Параза савецкіх хакеістаў ад маладой зборнай ЗША на зімовай Алімпіядзе 1980-га (тады яшчэ летнія і зімовыя гульні праводзіліся ў адзін год) успрымалася ў СССР амаль як параза ў вайне, як нацыянальная катастрофа. Можна толькі ўявіць, што казалі б сёння ў Расеі, калі б заяўка Сочы была адхіленая.

Белая Алімпіяда 1984-га ў Сараеве супала са смерцю Юр'я Андропова. Што не перашкодзіла трансляцыі гульні ў Савецкім Саюзе. А вось ад паказу летняй Алімпіяды ў Лос-

Анджэлесе Масква адмовілася, што выклікала незадаволенасць савецкіх заўзятараў. Так пачыналася агонія камуністычнага рэжыму.

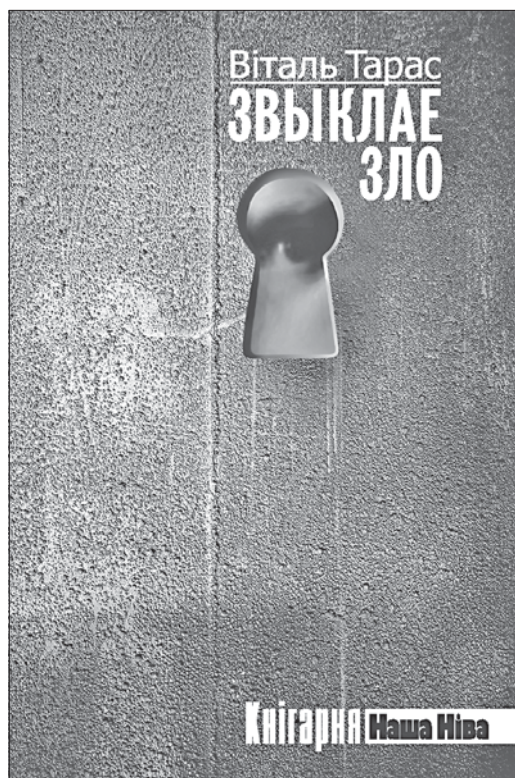
Ня варта тут праводзіць паралелі ды рабіць паспешлівыя высновы, быццам пасьля Алімпіяды ў Сочы ў Расейскай Фэдэрацыі пачнецца новая перабудова і дэмакратызацыя. Усё-такі крамлёўскае кіраўніцтва — ня брэжнеўскае. Яно, прынамсі, нашмат маладзейшае.

Але цікава ўсё ж, у якім стане Расея падыдзе да 2014-га. Ці сапраўды Алімпіяду ў Сочы будзе адчыняць, як цяпер многія прадказваюць, Уладзімер Пуцін? Калі так, дык у якасці каго? Ці сапраўды Алімпіяда дасць штуршок развіцццю расейскага Поўдня, супакоіць Каўказ? І самае цікавае — ці паедуць у Сочы спартоўцы ЗША, Польшчы, краінаў Балтыі, не баючыся быць аблітымі фарбай «нашымі», альбо збытымі расейскімі нацыянал-патрыётамі, якія адчуваюць сябе ў

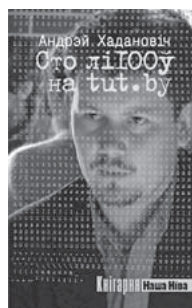
Краснадарскім краі асабліва раздольна? Ці ня будзе падставаў у Захаду для новага байкоту?

Сёння цяжка нават сказаць зь цьвёрдай пэўнасьцю, што ў Алімпіядзе-2014 будзе ўдзельнічаць нацыянальная зборная Беларусі. Хто дасць гарантыю, што ў Сочы мы не пабачым аб'яднаную каманду «саюзнай дзяржавы» пад агульным сцягам? А можа, наадварот — для таго, каб паехаць у Расею, беларусам патрэбная будзе віза, і атрымаць яе будзе не лягчэй, чым цяпер грамадзянам Грузіі? Сем гадоў — не такі вялікі тэрмін. Але хто мог падумаць у 1980-м, з замілаваннем гледзячы на алімпійскае медзвездзья, якое махала ўсім лапай на развітаньне, што гэта Савецкі Саюз адыходзіць у нябыт? Вось толькі мара пра камунізм — хаця б у адным, асобна ўзятым горадзе, хаця б у выглядзе гульні — усё яшчэ жыве.

ЗЬБЯРЫ «КНІГАРНЮ «НАША НІВА»

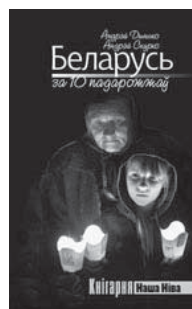
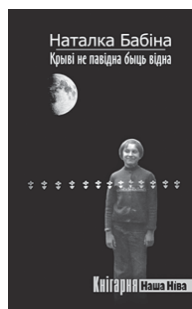

Выйшла новая кніга сэрыі

Шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюдніках

Віталь Тарас. Звыклае зло

Суд над Шылам у жніўні

За мінулы тыдзень новыя зрухі атрымалі крымінальныя справы Івана Шылы і Яраслава Грышчэні, якіх падазраюць у дзейнасці ад імя «Маладога фронту». Таксама з'явіліся звесткі наконт магчымасці завядзення новых крыміналак на Дашкевіча, Фінькевіча і Азарку.

У пятніцу 6 ліпеня ў салігорскай раённай пракуратуры быў Іван Шыла, ён азнаёміўся з матэрыяламі сваёй крымінальнай справы. Цяпер Іван пераведзены са статусу падазраючага ў абвінавачанага.

Справа Шылы складаецца з пяці тамоў. З хлопца ўзялі падпіску аб нявыездзе. Суд мае пачаць у пачатку жніўня. Сьведкамі ў справе будуць праходзіць пяцёра міліцыянтаў, а таксама цэлы шэраг моладзевых актывістаў.

Сярод сьведкаў крымінальнай справы Шылы мусіў быць і зняволены лідэр «Маладога фронту» Зьміцер Дашкевіч, але ён адмовіўся даваць паказанні.

Тады сьледчы Вітольд Аляксееў з крымінальнай справы І.Шылы ў асобную вытворчасць выдзеліў справу Зьмітра Дашкевіча. Зроблена гэта на падставе арт. 402 КК «Адмова ці ўхіленьне сьведкі ад даваньня паказаньняў». Паводле гэтага артыкулу, Дашкевічу можа пагражаць штраф, альбо паўгоду арышту, альбо два гады папраўчых работ. Усе матэрыялы, што датычаць З. Дашкевіча, ужо накіраваныя для азнаямленьня ў шклоўскую калёнію.

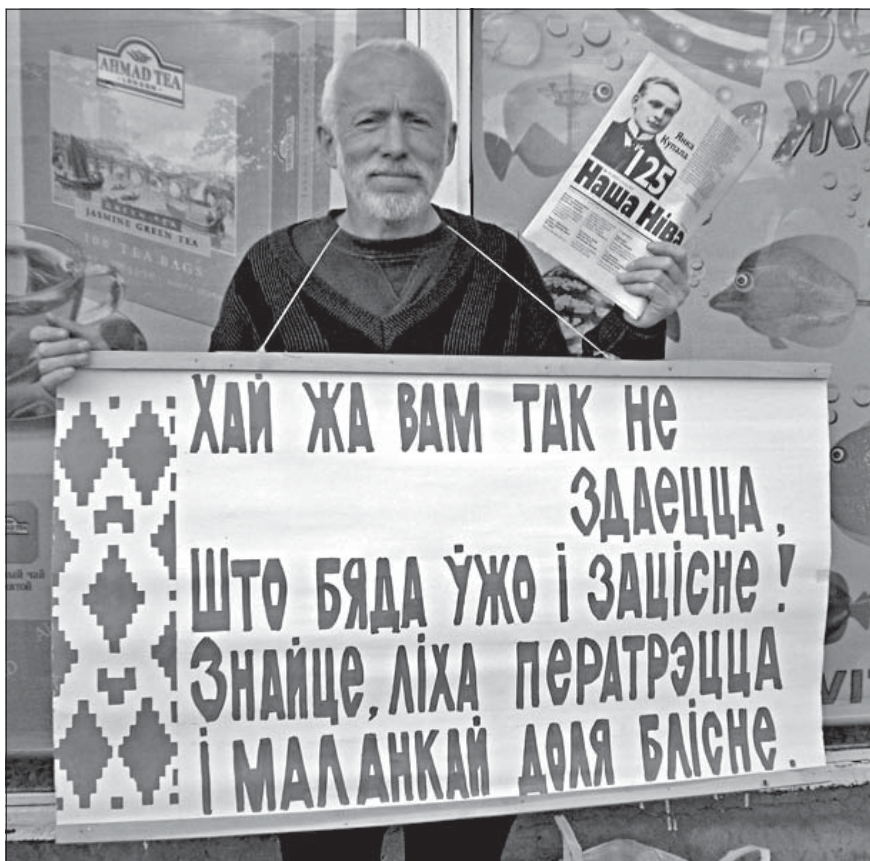
Адначасова сьледчы вылучыў у асобную вытворчасць матэрыялы на Насту Азарку зь Нясьвіжу, якія накіраваны на разгляд пракурора Менскай вобласьці. Ня выключана, што ў дачыненні да Азаркі зноў можа быць заведзеная крымінальная справа па 193-ім артыкуле КК.

Што датычыць Яраслава Грышчэні, то ён хадзіў у баранавіцкую пракуратуру ў гэты панядзелак. Сьледчая Юлія Аскальдовіч паведаміла хлопцу, што ягоная крымінальная справа падоўжана яшчэ на два месяцы. Таксама сьледчая сказала Грышчэню, каб ён прайшоў псыханэўралягічную экспэртыз, што хлопец і зрабіў у сераду.

У аўторак праблемы ў магілёўскай спэцкамэндатуры ўзьніклі і ў Артура Фінькевіча. Хлопца чарговы раз папярэдзілі, што на яго, як на злоснага хулігана, можа быць заведзеная новая крымінальная справа. Пра гэта Фінькевічу паведаміў начальнік камэндатуры Аляксандар Ламаза пасля сустрэчы актывіста зь Людмілай Гразновай і яе публікацыяй у прэсе.

У сваю чаргу ў аўторак упраўленьне юстыцыі Менгарвыканкаму чарговы раз адмовіла ў рэгістрацыі «Маладому фронту». Гэта ўжо трэцяя падобная спроба за апошнія некалькі месяцаў.

Зьміцер Панкавец

Штраф за цытату з Купалы. 7 ліпеня Барыс Хамайда ў Віцебску выйшаў на вуліцу, каб адзначыць юбілей беларускага песьняра Янкі Купалы. У руках ён трымаў свежы нумар «Нашай Нівы» з партрэта Купалы і самаробны плякат з цытатай зь верша паэта, напісанага ў 1906 годзе. Гэта паслужыла падставай для яго затрыманьня. У той жа дзень у судзе Чыгуначнага раёну Віцебску ён быў пакараны штрафам у памеры 10 базавых велічыняў за «недазволенае пікетаваньне».

6 ліпеня

Маладых абаронцаў Горадні

У абласны КДБ і міліцыю выклікаюць моладзевых актывістаў кампаніі «Вяртаем Горадню!» Колькі чалавек накіравалі ў аддзелы ў справах непаўналетніх і на адміністрацыйныя камісіі выканкамаў. Актывістаў штрафуюць і палюхаюць чорнымі сьпісамі: нібыта яны ня змогуць навучацца і працаваць у краіне, калі не адракуцца ад удзелу ў вулічных акцыях. **Сьцяпана Сьвідзерскага** на адміністрацыйнай камісіі райвыканкаму аштрафавалі на 40 базавых велічыняў за расклеіваньне налекаў з заклікам спыніць разбурэньне гістарычнай часткі Горадні. Вучанію гатэльнай вечаровай школы № 2 **Надзею Крпівіну** выклікалі на паседжаньне інспэцыі па справах непаўналетніх.

8 ліпеня

Затрымалі з газэтамі

Супрацоўнікі аршанскай міліцыі позна ўвечары затрымалі сябра незарэгістраванага «Маладога фронту» **Ігара Казьмярчака**. Каля сябе хлопец меў бюлетэнь «Вольнае паветра», выданьні «Аршанскі веснік» і «Права на волю». Моладзевы актывіста пратрымалі каля дзвюх гадзінаў у Аршанскім РУУС. Міліцыян-

ты склалі пратакол аб канфіскацыі друкаванай прадукцыі.

9 ліпеня

Клімава і Казуліна ізалююць

Паводле непацьверджаных зьвестак, палітзьянолены **Аляксандар Казулін** быў зьбіты супрацоўнікам адміністрацыі калёніі «Віцьба-3». Кіраўніцтва калёніі гэтыя звесткі зьяняпраўджае. Сваёй палітка турбуюцца, што даўно не атрымлівалі ад яго лістоў. Няма зьвестак і ад былога дэпутата **Андрэя Клімава**, якога трымаюць у менскім сьледчым ізалятары ўжо больш за тры месяцы. Тры тыдні таму Клімаў зь менскага турэмнага шпітэля патрапіў у медычны пункт сьледчага ізалятэру.

Штраф за абарону Шчукіна

Завяршыўся апошні суд над затрыманымі удзельнікамі акцыі ў абарону віцебскага праваабаронцы **Валеры Шчукіна**.

Судзьдзя Віцебскага раённага суду **Міхаіл Зубеня** палічыў моладзевы актывіста **Аляся Дзеравянку** вінаватым у парушэньні арт. 23.34 КаАП РБ (парушэньне парадку арганізацыі і правядзеньне масавых мерапрыемстваў) ды пакараў таго штрафам у памеры 1 базавай велічыні (31 тыс. бел. руб.).

СП

Мошчы эвангеліста Лука ў Менску

Чарга ля прыходу «Ўсіх тужлівых радасьць», што на вуліцы Прыгышкага, стаяла і днём і ноччу.

Падарожжа мошчаў Сьвятога Луку пачалося 9 чэрвеня, з храму Хрыста Збавіцеля ў Маскве. Потым рэліквія пабывала ва Ўкраіне.

Апостал Лука ў зямным жыцці быў доктарам. Званьне «доктар духоўны» Лука атрымаў ад апостала Паўла. Лічыцца, што ён быў першым, хто напісаў фарбамі лік Маці Божай зь немаўлём на руках.

Сам Лука прыняў пакутніцкую сьмерць — ён быў распяты ў 84 гады на аліўкавым дрэве — крыжа не аказалася побач...

На фота: Менчукі прыкладаюцца да мошчаў.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Да 35 градусаў на наступным тыдні

Аднак Беларусь застанеца ў зоне паніжанага ціску, таму месцамі магчымыя летнія кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ўначы — 9—14 градусаў, удзень — 20—26, у нядзелю па паўднёваму захаду да 28 градусаў цяпла.

А ў сярэдзіне наступнага тыдня Беларусь накрыве сьпякота. Некалькі дзён тэмпература будзе дасягаць 35 градусаў.

На «Тур дэ Франс» пад бел-чырвона-белым

Упершыню ў гісторыі краіны на прэстыжныя велогонкі «Тур дэ Франс» прабіліся беларусы — Аляксандар Кучынскі й Канстанцін Сіўцоў. Абодва спартоўцы выступаюць за замежныя клубы. Вялікага посьпеху яны не дасягнулі, але прынеслі нямала радасьці беларускім аматарам спорту. Рэч у тым, што апэратары тэлеканалу «Эўраспорт» суправаджалі інфармацыю

пра беларуса Аляксандра Кучынскага сыцягам князя Вітаўта і Янкі Купалы.

Дзяўчынкі загінулі пад рэйсавым аўтобусам

Трагедыя здарылася вечарам 8 ліпеня ў вёсцы Макраны. Рэйсавы аўтобус наехаў на дзвюх вучаніц 5-е і 6-е класаў, што выбеглі з-за велікагрузнай аўтамашыны.

Глеб Менскі

12 ліпеня Нацбанк выпусціў у абарачэньне памятныя манеты «Глеб Менскі» ў сэрры «Умацаваньне і абарона дзяржавы». Манэты дзеве: срэбная ды медна-нікелевая.

Літоўскае пасольства спыніла запіс на візы па тэлефоне

З 1 жніўня консульскі аддзел плянуе працягнуць папярэдні запіс па старым парадку. Тыя, хто жадае выехаць у Літву цяпер, могуць скарыстацца

паслугамі турыстычных фірм.

Канцэрт для двух мільярдаў

Ніколі раней экалягічная акцыя не зьбіралася такой аўдыторыі. 7 ліпеня на ўсіх сямі кантынэнтах Зямлі — у Аўстраліі (Сыднэй), Азіі (Шанхай і Кіёта), Паўночнай Амэрыцы (Нью-Ёрк і Вашынгтон), Паўднёвай Амэрыцы (Рыадэ-Жанэйра), Антарктыдзе (дасьледчыцкая станцыя «Ратэра»), Афрыцы (Ёганэсбург), Эўропе (Лёндан і Гамбург) — 24 гадзіны нон-стоп праходзіў экалягічны фэстываль поп- і рок-музыкі. Мэтай фэсту Live Earth (Жывая Зямля) было прыцягненьня ўвагі да праблемы глябальнага пацяпленьня.

Юшчанка ўзнагародзіў апошняга Габсбурга

Сын апошняга аўстра-вугорскага імператара Франца Ёсіфа атрымаў украінскі ордэн. Прэзыдэнт

Украіны Віктар Юшчанка ўзнагародзіў дэпутата Эўрапарлямэнту Ота фон Габсбурга ордэнам князя Яраслава Мудрага V ступені «за ўнёсак у эўрапейскую інтэграцыю Украіны і ўмацаваньне яе міжнароднага аўтарытэту».

Галіччына ўваходзіла ў Аўстра-Вугорскага імперыю аж да часу яе развалу ў 1918 годзе і ўтварэньня незалежнай Заходне-Украінскай Рэспублікі.

95-гадовы Ота фон Габсбург актыўна лабіруе ўкраінскія зацікаўленьні ў Эўрапарлямэнце.

Узнагароджаньне адбылося ў Івана-Франкоўску (у часы імперыі ён называўся Станіслаў). Напярэдні сын Франца Ёсіфа адвёдаў Каламьё, дзе сто год таму адпачывалі яго бацькі. У царкве ён памаліўся за свайго бацьку.

МБ; Вольга Данішэвіч, Руслан Равяка; «Комсомольская правда» в Белоруссии, «Звезда», generation.by

Спадчына на продаж

Адзін з найпрыгажэйшых беларускіх палацаў з паркам таемна прадаюць расейцам.

Ваўкавышчыне пакуль шанцавала з помнікамі старасьвеччыны. Дзясяткі зь іх уключаныя ў «Збор помнікаў», у Сьпіс гісторыка-культурных каштоўнасьцяў. Сярод іх багата й старадаўніх панскіх сядзібаў. Напрыклад, у мястэчку Гнезна захаваўся будынак палацу з флігелямі і рэшткі рамантычнага парку з арыгінальнай воднай сыстэмай.

Старасьвецкі парк і аднапавярховы палац сярэдзіны XIX ст. роду Сцыпіё дэль Кампа, што гаспадарылі тут да апошняй вайны, ёсьць у вёсцы Падароск. Да верасьня 1939 году тут віравала іншае жыцьцё. А Рось да 1939 г. належыла Патоцкім, якія яшчэ ў пачатку XVIII ст. заклалі тут сядзібу й цудоўны парк, фрагмэнты якога захаваўся.

Некаторыя сядзібы былі сапраўднымі агменямі асьветы й культуры. Гэтак у вёсцы Ярылаўка пакуль яшчэ знаходзіцца панскі дом, у якім у 1885-1890 гг. жыў вядомы беларускі мастак А.Каменскі.

На жаль, бальшыня гэтых выбітных помнікаў гісторыі й прыроды сёньня ў гаротным стане. За апошнія тудзін гадоў сытуацыя толькі пагоршылася. Не перапала тут нічога на рэстаўрацыю ў 2004 годзе, калі ў райцэнтры бурна праводзіўся рэспубліканскі фэст «Дажынкi-2004». Але ў аддзеле культуры Ваўкавыскага райвыканкама знайшлі выйсьце. Цяпер тамтэйшае начальства шукае пакупнікоў на помнікі нашае спадчыны, якімі яны вольна распараджаюцца.

Гэтак палацава-паркавы комплекс у вёсцы Краскі, дзе пакуль месціцца дзіцячы

За палац з паркам раённыя ўлады разьлічваюць атрымаць 450 мільёнаў рублёў.

санаторый, мяняцца прадаць з «аўкцыёну». Пра адкрытасьць і празрыстасьць апрацы тут нават не вядзецца. У райадзеле культуры кажуць, што пакупнік ужо вядомы. «Канечне ж, расейцы. У нашых жа такіх грошай няма!» — зь веданьнем справы кажуць у чыноўніцкіх кабінэтах. Насамрэч, расейцы ўжо даўно скупляюць нерухомасьць у самых каштоўных, запаведных кутках Беларусі. Але гэтым разам вядзецца пра помнік выключнае каштоўнасьці.

Нэагатычны палац XIX ст. роду Сегеняў — адзін з найлепшых узораў свайго стылю. Сама старая ягоная частка была ўзвешаная ажно ў 1839 годзе! А шыкоўны тамтэйшы прысядзібны парк пазамінулага стагодзьдзя, у якім расьце нямала рэдкіх старадаўніх дрэваў, стаіць на 6 га. Тут растуць такія дзівосы, як воцатнае дрэва, хвая

вэймутава, ламанос, скуппія, лістоўніцы...

Шыкоўны парк, што сыходзіць у стары хваёвы лес, ёсьць помнікам рэспубліканскага значэньня. Як і ў іншых выпадках, такі статус нікога ні да нічога не абавязвае. Усё тут дзічэе. Як паўсюль...

Таму скінуць з сябе клопат пра ўнікальны помнік — сур'ёзная матывацыя для раённага начальства. Але сума, якую яны хочуть атрымаць з «аўкцыёну», відавочна, несур'ёзная — 450 млн. беларускіх рублёў. Столькі сёньня каштуе дамы ў нейкай Ратамцы. Нават для раённага бюджэту гэта мізэр. На «Дажынках» у Ваўкавыску Лукашэнка раздаў 9 прэміяў па 30 мільёнаў рублёў, 9 прэміяў па 20 мільёнаў, 6 — па 15! Ну й дэлегацыі сваёй Магілёўшчыны ўручыў у Ваўкавыску 50 мільёнаў рублёў. Колькі ж сышло на само

святкаваньне — не зьлічыць!

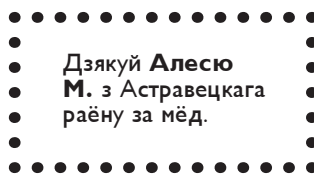
Калі ўсё ж Краскаўская сядзіба апынецца ў прыватных руках расейцаў, то, папершае, баюся, патрапіць туды беларусу, каб спрычыніцца да характава й духу гісторыі, будзе праблематычна; па-другое, зьдзяйсньць кантроль за станам помніку будзе немагчыма. Лішне казаць, што ані раённыя ўлады, ані Міністэрства культуры, ані, пагатоў, ужо вядомы ў райадзеле пакупнік з Расеі, нічога не гарантуюць у справе аховы спадчыны.

Калі авантура ўдасца, то ў ваўкавыскага начальства яшчэ застануцца помнікі прыроды й гісторыі, старасьвецкія сядзібы й парк ў вёсках Вярэйкі, Шніпава, Мачульна, Тэалін, Субачы... Ёсьць яшчэ што прапанаваць расейскім пакупнікам! Пакуль улада ня стане беларускай, на іх век хопіць.

Наш кар., Ваўкавыск

Вялікі дзякуй

Тацяне М., Вячаславу С. з Баранавіч.
 Уладзімеру Д. з Барысава.
 Міколу В. зь Белаазёрску.
 Віктару З. зь Берасьця.
 Івану П. з Ваўкавыску.
 Раісе А. зь Віцебску.
 І.С. з Глыбоцкага раёну.
 Д.С., Аляксандру М., Алене Б., Зьмітру С., В.С., Генадзю Л. з Гомеля.
 Зьмітру С., Аляксандру Т., Галіне Л. з Горадні.
 Эдуарду К., Валянціне С., з Жодзіна.
 Ірыне Ц., Міхаілу К. з Жыткавіцкага раёну.
 Марату Ш., Аляксандру П., з Наваполацку.

А.І. з Пастўскага раёну.
 Міколу В. з Пружанскага раёну.
 Сяргею С., А.Б., з Полацку.
 Міхаілу К. з Рэчыцы.
 Віктару А. зь Сьветлагорску.
 Уладзімеру З., Аляксандру Ш., Ніне Ш., Г.А., Віктару Д., Міхаілу Д., Тацяне Г., Вользе Ч., Віктару В., В.Н., Т.У., Андрэю Х., Ігару Г., Сяргею К., Міхаілу Ж., Жаньне Ш., А.М., Пятру Т., Міхалу С., Валянціне Ш. зь Менску.
 Анастасу С. зь Менскага раёну.

Заклікаем чытачоў, якія атрымліваюць газэту, але яшчэ не прыслалі дамовы, зрабіць гэта як найскарэй. З пытаннямі пра дамовы, аплату і дастаўку зьвяртайцеся да Рамана: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і

тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначаць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.

Па пытаннях атрымання газэты пытайцеся Рамана.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак атрымальніка	3012 206 280 014		Асабовы рахунак	
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					
Касір					
КВИТАНЦЫЯ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак атрымальніка	3012 206 280 014		Асабовы рахунак	
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					
Касір	М.П.				

Кастынг на Купалу

7 ліпеня радзіма Купалы сустракала няшмат людю. Былі менчукі, маладачанцы, каля п'яцідзесяці чалавек завіталі на свята народзінаў Паэта з Магілёва, некалькі чалавек прыехала з Пінску.

Грамада была стракатая: ад маладзёнаў нападпітку ў спартовым адзенні да інтэлігентнага выгляду мужчынаў у строях. Былі і тыповага выгляду дзядзькі ў скуранках з партатыўнымі відэакамерамі (на здымку). На пытаньне «Ці не зь «Беларусьфільму» будзеце?» апэратары спрабавалі жартаваць: «Не, з Галівуду!» Кожны прысутны адчуваў сябе нібы на кастынгу...

Афіцыйная частка мерапрыемстваў падыходзіла да заканчэння. Ды толькі мала хто засьпяшаўся дахаты. Адно і працягвалі налягаць на шашлык; дзеве жанчын плёскаліся ў азырцы адразу за хатай, дзе нарадзіўся Пясняр. Асноўная ж маса людзей

перасунулася да помніку Купалу, дзе плянавалася нефармальная праграма 125-годзьдзя Паэта.

На святкаваньне прыехалі палітык Аляксандар Мілінкевіч і яго жонка Іна Кулей. Яны і прайшліся па комплексе, завітаўшы ў дом-музэй Янкі Купалы, пасля далучыліся да народу, які слухаў песні гурту «Рэха».

Удзельнікі гурту, у якім ролю лідэра выконвае беларускамоўны мурын Андрусь Такінданг, сваімі песнямі і рытмамі разварушылі людзей, змусілі падпяваць і падтанцоўваць.

З усіх бакоў «несанкцыянаванае святкаваньне» абступілі кіна-відэаапэратары з аматарскімі камэрамі. Асаблівай папулярнасьцю ў іх карыстаўся А.Мілінкевіч. Напэўна, гэты чалавек мае лепшыя шанцы стаць пераможцам у кастынгу невядомай прадусарскай кампаніі, якая арганізавала відэашоў у Вязьнінцы.

Юрась Бусел

Зьліталіся пчолы на мёд

Случак ня бачыў такога 90 гадоў.

Нядаўна ў гэтым старажытным горадзе праводзілася трохдзённае свята з духоўна-асьветніцкім накірункам «Сям'я — аднаньне і каханьне». Праграма яго стваралася пад кантролем праваслаўнага экзархату і Менскага аблвыканкаму, які выдзяліў з рэзерваў сучкакам 45 млн рублёў.

Пасьля таго як у першы дзень раніцой Мітрапаліт Філарэт адслужыў Боскую літургію ў Свята-Міхайлаўскім саборы, адтуль выйшаў хрэсны ход з абразамі, харугвамі, крыжамі, з галасістымі пеўчымі. Наперадзе крочылі поруч старшыня райвыканкаму і настояцель храму. Па шляху да помніку святой Сафіі Слуцкай у цэнтры гораду (а гэта — тры з паловай кілямэтры) да калёны далучылася тры тысячы чалавек. Такого маршу тут ня бачылі з 1917 году.

Мітрапаліт чытаў казань пад мэлядчынны пералівы дзевяці званой, што сталі на плошчы, у п'яцідзесяці кроках ад помніку Леніну.

З аркі-плячоўкі, што ўзвышалася паблізу Дому саветаў, Філарэт адкрываў духоўна-асьветніцкую праграму свята, у якую ўнеслі і зорак беларускай эстрады, і баль 1027 выпускнікоў, і нават запрошаную з Мазыра юную сьпявачку Ксеню Сітнік. Амаль усе песні, а тым больш вітальныя прамовы выступоўцаў, былі расейскамоўнымі.

Навінкай глядзелася белакупальная паходня паблізу, памерам ня меней за шэсьцьдзесят квадратных мэтраў, дзе прадавалася царкоўная літаратура, у большасці завезеная з Расеі. Спрыяла

кнігапрадаўцам і тое, што арганізатары завезлі з Варонежу некалькі біклагаў мёду, а на рэжымнай шылдзе зазначылі, што ён асьвечаны царквой. За тры дні мёд, па памярковай для рынку цане, прадалі. Выставілі шмат кніжак пра жыццё святаў расейскіх угоднікаў, вядомых па Бібліі апосталаў, кніжкі пра ганенні на царкву пасля 1917 г. Попытам у пэнсіянэраў карысталіся касеты і дыскі з запісамі прыпавесцяў царкоўных і сьпеваў.

На жаль, на стэляжах, дзе было выстаўлена ня меней за тысячу розных кніжак, я не знайшоў ні Бібліі, перакладзеную на беларускую мову Васіліем Сёмухам, ні аповесці пра святаў Эўфрасіньню Полацкую вядомага пісьменьніка і гісторыка Ўладзімера Арлова. Мне толькі паказалі беларускамоўны двухтомнік пісьменьніка-выдаўца Леаніда Мараква «Рэпрэсаваныя сьвячэньнікі за 1917—1967-я гады» — такіх там занатавана з кароткімі біяграфіямі на 1120 старонках аж 2000. Гэта ня лічы чаталіцкіх, пратэстанцкіх, юдэйскіх, якіх таксама не абмінулі рэпрэсіі бальшавікоў. Двухтомнік выйшаў накладам у 1500 асобнікаў, у паходню завезлі з два дзясяткі. То за тры дні, як патлумачыла мілавідная прадавачка, знайшоўся толькі адзін пакупнік. Мо гэта было звязана і з высокай цаной двухтомніка — 52 тыс. рублёў, сярэдня ж цана расейскамоўных кніжак складала 5—15 тысячаў рублёў.

І усё ж, што ні кажы, а хрэсны ход сямнаццаці гадоў таму ўлады тут не дазволілі б, нават на просьбу самога Мітрапаліта.

Міхась Кутнявецкі, Слуцк

Перамога камунізму над фашыстоўскай Эўропай

Карэліцкая раённая газета «Полымя» піша, як рабочая кляса ў саюзе з калгасным сялянствам, кіраваная камуністамі, перамагла ў апошняй вайне. Гэта адказ Эўропе, што надумалася судзіць камунізм.

Артыкул выкладчыка гарадзенскага дзяржаўнага ўнівэрсытэту Ўладзімера Ягорычава «Была вайна...» ёсьць адказам на намеры Эўропы асудзіць камунізм. «Сягоння Эўропа, уратаваная савецкім салдатам, зьбіраецца судзіць камунізм» — піша дацэнт гарадзенскага ўнівэрсытэту. Колькі разоў у артыкуле сустракаецца ўзгадка пра «фашыстоўскую Эўропу», пераможаную выключна дзякуючы высылкам камуністаў: «Галоўная крыніца Вялікай Перамогі СССР і паразы фашыстоўскай Эўропы — гэта перавышаючая магутнасьць маладога камунізму ў асобе Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, гэта магутнасьць савецкага народу, які пераўзышоў ворага ў духова-маральным, арганізацыйна-палітычным, эканамічным і ўласна вайсковым плане. Перамогу атрымала савецкая працоўная кляса ў саюзе з калгасным сялянствам, кіраваным Камуністычнай партыяй пры падтрымцы міжнароднага руху Супраціву, ядром і душой якога былі камуністы... Толькі ненавісьнікі ўсяго савецкага могуць «забыць», што фашыстоўская Эўропа прыйшла на савецкую зямлю з плянамі зніштажэння 80% насельніцтва СССР».

Аўтар прыходзіць да высновы, што сучасная эўрапейская дэмакратыя тоесная нацызму, і закідае заходняй цывілізацыі такія вынаходніцтвы, як канцлягеры і карныя апэрацыі. Прыводзяцца й словы прэзыдэнта пра дама-рошчаных дэмакратаў, што ачарняюць савецкае мінулае ды называюць фашысцкіх захопнікаў вызваліцелямі ад бальшавіцка-таталітарнага рэжыму.

Напрыканцы артыкула сп. Ягорычаў падсумоўвае: «Доўг сучаснікаў — свята шанаваць, аберагаць і памнажаць традыцыі старэйшых пакаленьняў. Веданьне гістарычнай праўды — наша галоўная зброя».

Сямён Печанко

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацьвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісанымі, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

**Наш адрас: а/с 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29**

Рай коню

UR'IA, БМА-
груп — НМК,
2007

Выступаць бы «Юр'і» на «Вудстоку» пры канцы 60-х між Джоан Баэз і Джымі Хендрыксам.

Трэцяя вандроўка ў часе з Выдронкам. Чарговы альбом сольнага праекту колішняга мастацкага кіраўніка «Палацу» і «Крыві» працягвае традыцыі ранейшых «юр'еўскіх» працаў, заняўшы нішу «псыхадэлічнага фолку».

Калі «Тройца» намагасца перадаць мэлядычнае багацце фальклёру, а «Палац» больш звяртае ўвагу на настрой сьпеваў, то «Юр'я» заглыбляецца ў старыя народныя тэксты і мэлёдыі. У выніку «Я скакала» ператвараецца тут у містычную замову (у «Крыві» песьня гучала як танцавальны гіт), «У нас сёння Купала» набывае «гіпоўскае» адценьне, а «Кіндзір-злодзей» — растаманскае, «Тры ангелы» гучаць у суправаджэньні адно толькі аргану-сынтэзатару, як трэнас. «Рай коню» — сущэльны вакальны экспэрымэнт.

Выдронак не баіцца сарваць голас і выкарыстоўвае свае здольнасьці напоўніцу, адкрываючы ў кожнай песьні новыя магчымасьці. Гурт не загняецца на старадаўніх і экзатычных інструмэнтах, а выкарыстоўвае клясычны набор. Толькі ў «Я скакала» гучыць даф Масуда Талібані. Выдронак перасьледуе іншую мэту — рэанімаваць гук 70-х.

Асабліва гэтае імкненьне адчуваецца ва «Ў нас сёння» і «Мамачцы». Выступаць бы «Юр'і» на «Вудстоку» пры канцы 60-х, недзе між Джоан Баэз і Джымі Хендрыксам. Сёння ж такая музыка ў грамады не карыстаецца попытам. Разьлік «Рай коню» на аматараў «музычных экспанатаў».

Гандураскі сэрыял

Зьміцер
Бартосік, 2007

Пакаленьне, якое ня бачыла Пазьняка і ня чула Адамовіча, можа і не ўспрыняць.

Дыск найлепшых песень ад зоркі менскіх і віленскіх кухняў, які, паводле ўласнага вызначэньня, даўно разбавіў сваю расейскую кроў беларускай гарэліцай.

Спэцыфіка жанру не вымагае ад выканаўцаў выбітных вакальных дадзеных і вялікага музычнага майстэрства. Бартосік гэтага і не дэманструе, ён бярэ іншым. Творы маглі б выглядаць на яскравую праяву дысыдэнцтва, каб былі засьпяваныя гадоў трыццаць таму. Цяпер гэта — такі від гумару, які можна назваць «адрэджэнскім». Ён разьлічаны на рэдкага аматара, як «Сучасьнікі» Глёбуса ці «Фрашкі» Квяткоўскага. Маладое пакаленьне, якое ня бачыла Пазьняка і не чытала Славаміра Адамовіча, можа і не ўспрыняць.

Усе песьні, зьмешчаныя на дыску, напісаныя ў мінулым стагодзьдзі. Між тым, Бартосік не ўпрыкмет займае пачэснае месца ў бардаўскай гіерархіі, недзе між Шалкевічам і Мельнікавым. Бартосік такі бард-камікадзэ, які, не зважаючы на халадэчу ці то на сьпёку, гатовы выйсьці да мэгафону на мітынг, каб чарговы раз засьпяваць пра стратэгічны прадукт гэтага краю. Ды і пагулянка зь яго ўдзелам ніколі ня будзе сумнай: «Сэксерэвалюцыйная» ці «Візытовачка» не дадуць згаснуць вогнішчу ці то каму-небудзь заснуць. Асабліва ў тэму будзе бартосікава-купалаўскае «Што мне рабіць» на манэр антысавецкага гіта «Водкі найду» на мэлёдыю Smokie. Весела, але сумна: падаецца, што ў тых «антысавецкіх» часах захрасла практычна ўся беларуская бардаўская песьня.

Пойдём Снамі

Неумолкаемыя,
West Records,
2006

Загучала б такая песьня па-беларуску, выйшаў бы сапраўдны рэп-гімн

Калі замежныя рэпэры раздаюць «факі» налева і направа, не шкадуючы ні сваіх калегаў, ні маральных аўтарытэтаў, то нашы расейскамоўныя ў сваіх тэмах набліжаюцца да папсы. Альбо апяваюць усе магчымыя праявы заможнасьці, альбо бяз выкліку разважаюць на тэмы жыцьця, каханьня і сьмерці. «Неумолкаемыя» ў гэтым пляне — не вынятак.

Але яны абралі цікавую нішу, што вылучае іх сярод падобных. Яны ўзяліся за стварэньне «музыкі падсьвядомасьці»: сон, абстракцыя, плынь сьвядомасьці і ўсе такія справы. Атмасфэру дапаўняюць шэпты, пшчотныя жаночыя бэкі і сэмплы дзівосных для рэпэраў інструмэнтаў. Гэткая спроба стварэньня «Андалюзкага сабакі» ў рэп-стылістыцы і ў аўдыё-фармаце.

«Пойдём Снамі» ўяўляе сабою 20 трэкаў-«сноў». У першым жа трэку музыкі не вітаюцца, а зычаць добрай ночы, запрашаючы ў вандроўку, дзе «жывыя тыя, хто даўно ўжо ня з намі».

Канцэптам «сноў» прыкрываюцца банальнасьці («Кім трэба быць, каб не згубіцца? Хамелеонам трэба быць!»), а ўдалыя прыдумкі ўспрымаюцца больш абвострана.

Самы яскравы прыклад — зусім «ня сонны» трэк «Зьзяньне». Загучала б такая песьня па-беларуску, выйшаў бы сапраўдны рэп-гімн, ня горшы за «Непераможных» Кроў'а.

Надзіва сьпелы, як для навічкоў, альбом, які, аднак, анічога ў беларускім рэпе не мяняе.

Сяргей Будкін

Гуру беларускай археалёгіі

Да 80-годзьдзя прафэсара
Георгія Штыхава. Піша
Генадзь Семянчук.

У маёй дзіцячай і юнацкай сьвядомасьці замацаваліся дзеве падзеі, зьвязаныя з 14 ліпеня: гэта дзень вызваленьня роднага Ваўкавыску ад нацыстаў у 1944 г. Таксама запомнілася, што гэта дзень захопу і разбурэньня мяшчанствам, дробнай шляхтай і люмпэнам турмы Бастылія ў 1789 г. Аднак па-сапраўднаму 14 ліпеня запомнілася як дзень нараджэньня майго Настаўніка — прафэсара Георгія Штыхава, зь якім лёс мяне пазнаёміў у сярэдзіне лістапада 1985 году, калі я, малады аспірант, быў размеркаваны да яго пісаць кандыдацкую дысэртацыю.

Георгі Штыхаў нарадзіўся 14 ліпеня 1927 г. у вёсцы Старая Беліца Гомельскага раёну, у сям'і школьнага настаўніка. Яго бацька Васіль быў двойчы арыштаваны (1933 г. і 1937 г.) і загінуў у ГУЛА-Гу. Чаго мог чакаць у тыя страшэнныя часы беларускі інтэлігент?

Вайна ў 1941 г., падчас абароны Ленінграда, забрала і старэйшага брата сп. Штыхава. Ваеннае дзяцінства, па-сапраўднаму цяжкае, мала хто ўспамінае з ахвотай. Таму спадар Георгі ніколі са мною не размаўляў пра вайну.

Цікавы факт асабістага жыцьця: гэтага цудоўнага чалавека рэдка суадносілі зь яго характарам і ўчынкамі. Высьвятляецца, што з 1947 да 1950 г. Георгі Штыхаў вучыўся на філязофскім факультэце Ленінградзкага ўнівэрсытэту. Аднак пасля трох гадоў вывучэньня «сталінскай філязофіі», ён вяртаецца на Радзіму. І можна сьцьвярджаць, што Г. Штыхаў застаўся мысьляром, бо спалучыў прыродную мудрасць з сур'ёзнымі ведамі ў філязофіі. Шмат разоў даводзілася чуць пра спакойны характар Штыхава, нават пра пэўную найўнасьць у паводзінах, а яго бесскандальнасьць і дабрны агульнавядомыя. Гэта ўсё можна назваць філязофі-

Генадзь Семянчук

дацэнт катэдры археалёгіі і этналёгіі,
Гарадзенскага ўнівэрсытэту імя Янкі
Купалы.

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Георгі Штыхаў

нар. 14 ліпеня 1927 г., в. Стара Беліца Гомельскага р-ну, Беларускі археоляг і гісторык-мэдыявіст. Доктар гістарычных навук (1983), прафэсар (1989). Скончыў БДУ (1956), з 1962 — у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі. Вывучае старажытныя гарады Полацкай зямлі, узначальвае пастаянна дзеючую экспэдыцыю па вывучэньні гісторыі Менску. Аўтар 500 навуковых, навукова-мэтадычных і навукова-папулярных працаў, школьных падручнікаў па гісторыі Беларусі, ляўрэат Дзяржаўнай прэміі (1990).

йя жыцьця мудрага чалавека, які пры гэтым прынцыповы і сьмелы.

З 1950 г. Г. Штыхаў дзевяць гадоў працуе настаўнікам у розных школах Гомельшчыны і Гарадзеншчыны. Адначасова ён завочна навучаецца на гістарычным факультэце БДУ, які пасляхова заканчвае ў 1956 г. Праз тры гады, у 1959 г., 32-гадовым, Георгі Штыхаў паступае ў аспірантуру Інстытуту гісторыі АН БССР па спецыяльнасьці «Археалёгія».

Г. Штыхаў адносіцца да першага ўласна беларускага пасылаваеннага пакаленьня археолягаў: Побаль, Ісаенка, Лысенка, Чарняўскі, Зьвяруга, Каробушкіна і самы малады зь іх Ткачоў. Да іх археалёгічную кар'еру пачыналі рабіць у беларускай Акадэміі Навук масквіч Леанід Аляксееў і ўраджэнец Тулы Эдуард Загарульскі. Тэмай дысэртацыі маладога навукоўца быў старажытны Полацак у IX-XIII ст. Гэты сымбаль беларускага мінулага і падмурак сучаснай беларускай сьвядомасьці. Кандыдацкая дысэртацыя Штыхава на гэтую тэму стала першай у беларускай гістарычнай навуцы манаграфіяй пра самы стары горад Беларусі.

На сёньня прафэсар Штыхаў — аўтар 500 навуковых, навукова-мэтадычных і навукова-папулярных працаў. У 1975 г. пабачыла сьвет манаграфія «Древний Полоцк IX—XIII вв.», дапрацаваная і пашыраная версія кандыдацкай дысэрта-

цыі.

Наступным крокам у дасьледаваньнях стала шматгадовае археалёгічнае вывучэньне іншых гарадоў Полаччыны. Раскопкі ў Віцебску, Луком'і, Заслаўі, Лагойску, Копысі, старажытным Барысаве, Менску і яго папярэдніку — гарадзішчы на рэчцы Менцы. Вынікам гэтых працаў была манаграфія «Гарады Полацкай зямлі (IX-XIII стст.)», выдадзеная ў 1978 г. На яе падставе ў 1983 г. у Кіеве была абароненая доктарская дысэртацыя. Гэты амаль 5-гадовы разрыў быў зьвязаны зь перашкодамі, якія ладзілі маскоўскія навукоўцы правінцыйнаму дасьледчыку.

Г. Штыхаў — самы пасыладоўны прыхільнік меркаваньня, што першапачатковы Менск у X ст. размяшчаўся на берагах рэчкі Мена (Менка), прытоку Пцічы, і быў перанесены на берагі Сьвіслачы толькі ў трэцім чвэрці XI ст. Яго аргументацыя па гэтым пытаньні набывае ўсё больш аднадумцаў. Увогуле, у тагачасных працах Г. Штыхава сустракаем высокага ўзроўню аналітычнасьць (ня вельмі характэрную для айчынай археалёгіі).

Георгі Штыхаў на працягу 1983—1990 г. кіраваў сапраўднымі выратавальнымі раскопкамі ў сталіцы на месцы будаўніцтва станцыі мэтро «Няміга». Цяпер пра падобнае мерапрыемства цяжка нават марыць. Часьцей за ўсё даводзіцца абмяжоўвацца невялікімі плошчамі, а яшчэ

горш — толькі археалагічнымі наглядзі. Заканадаўцамі моды зьяўляюцца некаторыя супрацоўнікі Інстытуту гісторыі НАН Беларусі, а іх заступнікамі — чыноўнікі з дэпартаменту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры РБ...

Наступным важным накірункам навуковай дзейнасці праф. Г.Штыхава зьяўляюцца праблемы этнакультурных працэсаў на беларускіх землях у раннім сярэднявеччы. З гэтай мэтай ён даследаваў больш за 300 курганоў у 29 пунктах. Вышкі даследаванняў прадстаўлены ў ягонай манаграфіі «Крывічы: па матэрыялах курганоў у Паўночнай Беларусі» (1992). Г.Штыхаў быў куратарам раскопак могільніка ў Ізбшчы Лагойскага раёну, які быў даследаваны поўнасьцю. Гэта выключны выпадак у сучаснай беларускай археалёгіі.

Прафэсар Штыхаў сёння самы вялікі навуковы аўтарытэт па гісторыі і археалёгіі Полацкага княства. Менавіта праф. Г.Штыхаў першым публічна выступіў супраць палітызаваанай тэзы пра існаваньне адзінай «старажытнарускай на-

роднасьці» і «старажытнарускай дзяржавы». Цяпер жа толькі адэпты расейскай імперскай ідэалёгіі, адданыя «лукашэнкаўскай уладзе», на чыста палітычных аргументах бароняць адваротнае.

Вынікам навукова-педагагічнай дзейнасці праф. Георгія Штыхава зьяўляюцца 19 кандыдатаў гістарычных навук і 2 дактары гістарычных навук. Тэма амаль кожнага зьвязаная зь сярэднявечнай гісторыяй і археалёгіяй Полацкай зямлі і суседніх рэгіёнаў. Склалася цэлая школа — «штыхаўская». Гэта Якаў Рьер, Вадзім Шадыра, Алег Трусаў, Валяцін Собаль, Людміла Дучыц, Алесь Кушнярэвіч, Сяргей Тарасаў, Ігар Марзалок, Юрась Бохан, Андрэй Янушкевіч, Марат Клімаў, Дзяніс Дук ды іншыя.

Прафэсар Штыхаў ніколі ня здраджваў беларускасьці дзеля нейкіх кіруючых пасадаў. Ня дзіўна, што ў 1992—1994 г. ён быў абраны першым прэзыдэнтам Беларускай асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсій. Усе ведаюць, зь якой энэргіяй, радасьцю і ахвярнасьцю Г.Штыхаў заняўся напісаньнем беларускіх школьных падручнікаў. Яму, як спецыялісту па сярэднявечнай, гісторыі накіравана было стварыць падручнікі па гісторыі Беларусі старажытнага часу і сярэдніх вякоў, а гэта для дзетак 5 і 6-х клясаў, а таксама адпаведныя разьдзелы для вучняў 10 клясаў. Ён без усялякай акадэмічнай пыкі супрацоўнічаў як з роўнымі суаўтарамі з настаўнікамі-мэтадыстамі В.Ракуцем (для 6 клясы), У.Пляшэвіч і В.Фядутаў (для 5 клясы).

Менавіта тыя памятнаы падручнікі Г.Штыхава сталі крыніцамі фармаваньня нацыянальнай сьведомасьці ў школьнікаў. Праўда, часам даводзіцца чуць пра складанасьць альбо недасканаласьць першых беларускіх падручнікаў. Магчыма. Аднак, стварэньне такой далікатнай рэчы, як падручнік гісторыі, патрабуе працяглае даводкі, супольных намаганьняў навукоўцаў з настаўнікамі.

Сёння на зьмену навуцы зь яе шчырымі дыскусіямі, адкрыцьцямі і памылкамі, прыйшлі «пахмурныя, шэрыя дні з напружанай атмасфэрай». Але ў размовах з такімі навукоўцамі, як Штыхаў, у іхнай мудрасьці, набываеш пазытыўную энэргію. І веру.

Эўракамісія адаптуе Эўропу да глябальнага пацяпленьня

Глябальнае пацяпленьне і зьвязанае зь ім павелічэньне колькасці крызісаў і катастрофаў ацэньваецца Эўропай як сур'ёзная пагроза, да якой варта рыхтавацца. У 2006 г. на замову ўраду Вялікабрытаніі была складзена справаздача па кліматычных зьменах, у якой гаворыцца пра тое, што з-за глябальнага пацяпленьня сусьветная эканоміка скароціцца на 20%. Гэтыя дадзеныя выклікалі сур'ёзную рэакцыю, як з боку інстытутаў ЭЗ, так і з боку саміх эўрапейцаў.

Эўрапейцы патрабуюць умяшаньня

Дадзеныя апытаньня, праведзенага Эўрабаромэтрам сёлета, кажуць, што большасьць эўрапейцаў хочучь ад Эўразьвязу прыняць тэрміновыя меры ў барацьбе зь глябальным пацяпленьнем. «57% апытаных лічаць, што Эўразьвяз павінен вырашыць праблему тэрміновым чынам», — ад-

значаецца ў дакладзе Эўрабаромэтра.

Пры гэтым 31% эўрапейцаў настойвае на тым, каб дзеянні ЭЗ былі «вельмі тэрміновымі». Сярод усіх жыхароў 27 краінаў ЭЗ, якія ўзялі ўдзел у апытанні, больш за ўсіх праблемай глябальнага пацяпленьня заклапочаныя грэкі і кіпрыёты — 87% зь іх лічаць, што ЭЗ павінен прыняць «вельмі тэрміновыя меры» ў барацьбе зь кліматычнымі зьменамі. Такага ж погляду прытрымліваюцца 76% швэдаў, 70% французаў і 69% жыхароў Люксембургу. У апытанні ўзялі ўдзел 444,406 тыс. жыхароў 27 краінаў Эўразьвязу.

Эўразьвяз гатовы да дзеяньняў

На саміце, што праходзіў у сакавіку ў Брусэлі, краіны-члены ЭЗ дасягнулі пагадненьня па пытанні пра ахову навакольнага асяродзьдзя і ба-

рацьбе зь глябальным пацяпленьнем.

Згодна з ухваленым плянам, да 2020 г. выкід у атмасфэру парніковых газаў павінен быць скарочаны на 20 адсоткаў у параўнаньні з 1990 г.

Апроч таго, колькасць энэргіі, што атрымаецца зь узнаўляльных крыніцаў — ветраных турбінаў і сонечных батарэяў — да ўказанага тэрміну павіна склацца 20 адсоткаў ад агульнай колькасці спажыванай у ЭЗ энэргіі.

Пры гэтым паведамляецца, што калі іншыя краіны, такія як ЗША і Кітай прымуць, з свайго боку, адпаведныя меры па скарачэньні шкодных рэчываў у атмасфэру, ЭЗ пастараецца зьнізіць колькасць CO_2 не на 20, а ўжо на 30%.

«Зялёная кніга»

Пры канцы мінулага месяца ў Брусэлі Эўракамісар па навакольным асяродзьдзі Стаўрас Дзімас прэзэнтаваў гэтак званую «зялёную кнігу», якая прапануе краінам-членам ЭЗ прыняць сумесныя меры дзеля таго, каб «зьнізіць згубны ўплыў глябальнага пацяпленьня на насельніцтва, эканоміку і навакольнае асяродзьдзе».

«Нам трэба падвоіць намаганьні для барацьбы зь зьменамі клімату. Мы павінны істотна скараціць выкіды парніковых газаў ува ўсім сьвеце, і не да-

пусьціць, каб кліматычныя зьмены ў будучыні дасягнулі небясьпечных узроўняў, але ў той жа час Эўропа ўжо павіна прыстасавацца да зьменаў клімату», — цытуе прэс-служба Эўракамісіі заяву Дзімаса.

«Калі Эўразьвяз і яго члены не сплянуць загадзя сумесную стратэгію, можа так здарыцца, што нам давядзецца прымаць раптоўныя і непадрыхтаваныя меры адаптацыі для барацьбы з павелічэньнем колькасці крызісаў і катастрофаў, што будзе нашатам даражэй», — папярэдаў С.Дзімас.

Меры, што прапануе Эўракамісія, прадугледжваюць шэраг сумесных дзеяньняў краінаў ЭЗ, ад больш рацыянальнага расходаваньня вады і аказаньня дапамогі людзям групаў рызыкі пры сьпэцыфічным надвор'і, да падтрымкі экалягічных навацыяў і абсталяваньня ЦЭЦ сховішчамі для CO_2 . (Да 2020 года ўсе новыя вугальныя і большасьць газавыя электрастанцыі ЭЗ будуць абсталяваныя падземнымі сховішчамі для CO_2 .)

«Зялёная кніга» прапануе таксама аб'яднаныя намаганьні па забесьпячэньні адаптацыі да кліматычных зьменаў у глябальных маштабах і стварэньне кансультаўнай групы, якая будзе займацца аналізам стратэгіяў і сумесных дзеяньняў.

Сярод усіх жыхароў 27 краінаў ЭЗ, якія ўзялі ўдзел у апытанні, больш за ўсіх праблемай глябальнага пацяпленьня заклапочаныя грэкі і кіпрыёты — 87% зь іх лічаць, што ЭЗ павінен прыняць «вельмі тэрміновыя меры» ў барацьбе зь кліматычнымі зьменамі. Такага ж погляду прытрымліваюцца 76% швэдаў, 70% французаў і 69% жыхароў Люксембургу. У апытанні ўзялі ўдзел 444,406 тыс. жыхароў 27 краінаў Эўразьвязу.

Дадзеная публікацыя падрыхтаваная пры спрыянні Эўразьвязу і не абавязкова адлюстроўвае афіцыйны пункт гледжаньня ЭЗ. Па дадатковую інфармацыю зьвяртайцеся на сайт www.delbl.ec.europa.eu

Запавет эмігранта

Паміраючы, Юры Попка адпісаў сваю маёмасць беларускай дзяржаве, «незалежнай ад палітыкі іншых краін». Піша
Аляксандар Адзінец.

Ляймэн — невялічкі, тыпова нямецкі патрыярхальны гарадок на паўднёвым захадзе краіны, за нейкі дзясятак кілямэтраў ад аднаго з галоўных турыстычных цэнтраў Нямецчыны, Гайдэльбэргу, з ягонымі чаруючымі руінамі палаца пфальцаўскіх курфюрстаў. Цэнтрам беларускасці ў Нямецчыне правінцыйны Ляймэн у пачатку 1970-х зрабіў адзін чалавек — Юры Попка.

Чалавек-жывіца

Да ўраджэнца Пружаншчыны Попкі (літаратурны псеўданім — Жывіца), што за ваенным часам адзначыўся на малой радзіме высылкамі ў сацыяльна-адукацыйнай галіне, стаўленьне з боку калегаў-эмігрантаў не заўсёды было спагадлівым. Хтосьці называў яго «балбатуном», хтосьці — «авантурыстам»: «Ну вось, ізноў гэты Попка штосьці прыдумаў...» А Попка не зважаў на галасы скептыкаў. Як той чалавек-аркестар, пісаў ва ўсе магчымыя эмігранцкія газеты, выдаваў некалькі часопісаў і бюлетэняў (часам сам, без аніякай дапамогі!), зарганізаваў у Ляймэне «Інстытут Беларускаведы».

Тэма беларускасці не пакідала яго ні на хвіліну. Пік актыўнасці Попкі, што працаваў у Нямецчыне на амэрыканскі ўрад, прыпаў на Ляймэн, куды беларус пераехаў пасля выхаду на

пэнсію.

Старажылы гэтага гарадка лепш за ўсіх, мяркую, у Нямецчыне падкаваны ў беларускай справе. Хто-хто, а яны, навучаныя гэтым дзіваком з далёкай Пружаншчыны, не назавуць Беларусь «Расейй, толькі белай».

«У знак пратэсту я не вярнуўся»

У Ляймэне, гэтым мілым гарадку, пра якія кажуць, што час там спыніўся недзе ў стагодзьдзі семнаццатым, у кабінэце мэра вісіць белчырвона-белы сьцяг. Хрысьціянскі дэмакрат Гэрбэрт Эрбар, у маладосці — афіцэр «люфтвафэ», кіруе Ляймэнам ужо 24 гады. Ён жа, між іншым, — ганаровы доктар навук Беларускай акадэміі фізкультуры й спорту, адзін з заснавальнікаў арганізацыі, што аказвае шчодрую гуманітарную дапамогу Беларусі. Спадзяюся, ня трэба тлумачыць, хто прывіў мэру і ягоным калегам цікавасьць і любоў да чужой краіны...

У 1981-м г. Попка адкрыў у сваім доме на Гётэштрасэ,

1. беларускі музэй. Экспанаты для «выспачкі» беларускасці ў чужынным акіяне зьбіраў самастойна, заклікаючы беларусаў з іншых краінаў сьвету дапамагаць яму ў гэтай справе. Паказальна, што й мэрыя Ляймэну, і простыя гараджане прыхільна паставіліся да новага музэю. Невядомую Беларусь адкрывалі для сябе як сталыя немцы, так і мясцовыя гімназісты й школьнікі.

У хуткім часе пасля адк-

рыцця музэю на могілках у Санкт-Ільгене (раён Ляймэна, дзе жыві сп.Юры) стараньнямі Попкі быў усталяваны невялікі помнік з выявай «Пагоні» і надпісам панямецку: «Прысьвечана загінуўшым у 1939—1945 г. беларусам». Насупраць помніку, за якім акуратна даглядаюць гарадзкія ўлады, пахаваны й сам Юры Попка.

На надмагільлі — шчымыя аповед жыцця памерлага: «Пасля Другой усясьветнай вайны мая Радзіма

Юры Попка каля сваіх дамоў.

Барыс Кіт і доктар Эрбар у музэі Юр'я Попкі.

была акупаваная ды падзеленая саветамі-расейцамі й палякамі. У знак пратэсту я не вярнуўся на сваю Радзіму. Аднак сваёй Бацькаўшчыне я застаўся верным. У маім сэрцы й маёй душы да апошніх дзён. На сваёй новай Радзіме, Нямецчыне, у Санкт-Ільгэне я выказаю ўдзячнасьць усім маім сябрам. Жыве Беларусь!»

Тры дамы для Беларусі

За некалькі гадоў перад сьмерцю беларус злажыў тэстамэнт, у якім, у прыватнасьці, сказана наступнае: «Горад Ляймэн — часовы ўладар маёй маёмасьці. Сапраўдным уладаром станецца самастойная беларуская дзяржава, у якой будзе жыць беларускі народ... Гэтая самастойная беларуская дзяржава мусіць быць незалежнай ад палітыкі іншых краін... Акрамя майго прыватнага дому, дзе месціцца музэй, я маю яшчэ два дамы. Прыбыткі, што будзе

атрымліваць горад Ляймэн за гэтую нерухомасьць, мусіць пакрываць кошты для патрэбаў музэю, беларускага помніка й дагляду за маёй магілай. Рэшта мусіць накіроўвацца на культурныя патрэбы майго народу за мяжой і ў Беларусі, на фінансавую падтрымку «Нямецка-беларускай арганізацыі сумеснай працы ў галіне культуры», вылату ганарараў ці прэміяў пісьменьнікам, мастакам, журналістам ці выдаўцам кніг, што дэманструюць наш беларускі дух, культуру, гісторыю, сёньняшні трагічны час для беларускага народу».

Юры Попка памёр 29 красавіка 1990 г., зусім крыху не дажыўшы да аб'яўленьня незалежнасьці Беларусі.

«Не разумею вашу ўладу»

Мы сустрэліся з доктарам Эрбарам у ляймэнскім краязнаўчым музэі. Пасьля

сьмерці Попкі беларускі музэй пераехаў сюды з прыватнай кватэры. Антураж музэю парушаны ня быў. Экспазыцыя месціцца ў трох невялікіх пакоях, аднак колькасьць экспанатаў уражвае: дакумэнты розных эпох, здымкі, сотні кніг, нацыянальная вопратка, карціны, вырабы народных майстроў. Экспазыцыя адкрытая для вольнага прагляду раз на тыдзень. Дэфіцыту наведнікаў не адчуваецца: тыя ж школьныя групы, як і 25 гадоў таму, знаёмяцца зь Беларуссю й чалавекам, дзякуючы якому гэтая экспазыцыя паўстала.

Пасьля агляду музэю мы сядзем у канфэрэнц-залі, і гер Эрбар сам пачынае гаварыць: «Беларусь станецца ўладаром маёмасьці Юрыя Попкі толькі тады, калі будучы выкананы ўсе патрабаваньні, зазначаныя ў тэстамэнце. Пакуль беларускі ўладар ня возьмуць пад свой кантроль спадчыну, выкананьнем тэстамэнту застаецца мэрыя Ляймэну. Я раблю ўсе магчымае, каб беларускі народ атрымаў тое, што яму хацеў перадаць вялікі патрыёт спадар Попка. Аднак усе мае высілкі безвыніковыя. Можа, ваша ўлада, як калісьці савецкая, лічыць спадара Попку ворагам народу, здраднікам?.. Я ўважліва сачу за кожным новым прызначэньнем беларускага амбасадара ў Нямецчыне (а мяняюцца амбасадары час-

та), вяду ліставаньне з кожным. У адказ чую толькі абяцаньні разабрацца...

Мне цяжка зразумець вашу ўладу. Колькі год запар мы дастаўлялі ў беларускія гарады гуманітарную дапамогу на суму ў дзясяткі тысяч аўра. Але з кожным годам рабіць гэта ўсё цяжэй. Нам ня толькі не дапамагаюць (з тымі ж мытнымі фармальнасьцямі), але й перадаць спадчыну Попкі ў рукі беларуска-нямецкай арганізацыі, а заробленыя грошы будучы перадавацца на культурныя мэты ў Беларусь ці ісьці на патрэбы беларусаў, што пражываюць па-за межамі Радзімы. Аднак і на гэтую прапанову адказу мы не пачулі.

Калі аніводны ўрадавы орган у Беларусі ня выявіў актыўнасьці, Беларусь можа перадаць спадчыну Попкі ў рукі беларуска-нямецкай арганізацыі, а заробленыя грошы будучы перадавацца на культурныя мэты ў Беларусь ці ісьці на патрэбы беларусаў, што пражываюць па-за межамі Радзімы. Аднак і на гэтую прапанову адказу мы не пачулі.

У 1994-м тагачасны амбасадар доктар Пётр Садоўскі залажыў Куратарыюм, які мусіў кіраваць спадчынай Попкі й кантраляваць яе фінансавы бок. Але калі Садоўскі перастаў працаваць у амбасадзе, справа пачала затухаць. Нягледзячы на ўсе няўдачы, я веру, што калісьці беларускі бок мусіць пазытыўна закрыць пытаньне са спадчынай вашага суйчынніка. Гэта ж у інтарэсах беларускага народу!»

Пасьля такога вычарпальнага й эмацыянальнага маналёгу спадара Эрбара толькі й застаецца, як задацца рытарычным пытаньнем, чаму «выспа», якая магла б стаць беларускім цэнтрам у Заходняй Эўропе, рэпрэзэнтаваць нашу культуру й мастацтва ў мультыкультурным акіяне Старога сьвету, застаецца «незаселенай»?

Няўжо й гэта страцім?..

Ляймэн

Помнік, які Попка паставіў землякам.

Стары і Малады

Піша Андрэй Павач.

Памяці Апанаса Цыхуна

Яны пазнаёміліся ў час самай глухой гарадзенскай восені, калі дворнікі на вуліцах зграбуюць апошнія курганчыкі жжаўцэлай лістоты, а Нёман ад бес'перапынай плыні вады, што ліецца ў яго зверху, здаецца асабліва чорным і ненажэрным. Малады па апісанні сябра адшукаў невялікі дамок на доўгай неасфальтаванай вуліцы, і ў двары яго сустрэў маленькі, але надта драпежны з выгляду сабачка, які, бегаючы на даўжэзным ланцугу, з захапленнем дэманстравалі жаданне пракусіць незнаёмаму госьцю навіцы.

Чалавек, які адчыніў дзверы, выглядаў зусім не такім, якім чакаў яго ўбачыць Малады. Вядома, калі табе шаснаццаць гадоў, старасьць ня можа быць паняццем адносным. Для цябе аднолькава старымі будуць і шасьцідзясяцігадовы мужчына, і дзядок, якому стукнула дзевяноста. Але цяпер Малады адчуў выразную розніцу. У кніжках і газетах друкавалі партрэт Старога ня менш чым дваццацігадовай даўніны. Там ён пад гальштукам і ў касьцюме, са значкам заслужанага настаўніка рэспублікі на грудзях, а тут перад Маладым стаяў згорблены лысы дзядуля.

— Ну, то дзень добры і заходзьце, — гучным, неўласцівым для свайго вонкавага выгляду голасам сказаў дзядок і працягнуў Маладому для поціску пакручаную шчопцю сваю руку.

Хата складалася з двух невялікіх пакойчыкаў і кухні. Паўсюль стаялі паліцы з кнігамі, на сьценнах віселі партрэты акадэміка Карскага і нейкіх невядомых людзей.

— А гэта мая жонка, — паказаў стары на партрэт на сьцяне. — Памерла яна. Мы разам трох сыноў выхавалі. Ну, не зусім як у той казцы, усе разумныя і акуратныя.

Яшчэ Маладога здзівіла: Стары быў першым чалавекам, які так доў-

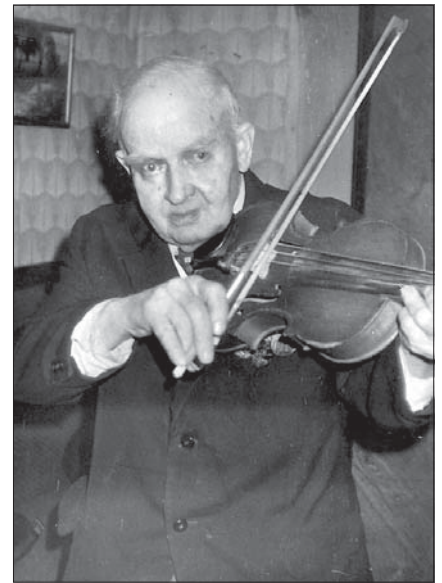
га распытваў у яго пра бацькоў, адкуль яны, калі прыехалі ў Горадню, дзе працуюць. Шмат пазьней Малады зразумеў — мяркуючы па жыцьцёвай дарозе бацькоў, па тым, што сын расказвае і ведае аб іх, Стары даведаўся аб ім самім усё, што яму было трэба.

Потым перайшлі да справы. Стары прыўзняўся, нешта падумаў і загадным тонам сказаў: «Станавіся на крэсла і цягні з шафы твая папкі».

Колькі гадзін праседзелі яны потым за сталом пад пранікнёным позіркам Яўхіма Карскага, ня ведае ніхто. Зязюля з гадзінніка шмат разоў кувала чвэрці і, калі Малады нарэшце ачомаўся, на стале ляжаў велізарны стос паперы, а да ад'езду апошняга тралейбуса заставалася літаральна дзесяць хвілінаў. Малады, абы-як разьвітаўшыся з суразмоўцам, выбег на вуліцу зь цьвёрдай упэўненасьцю, што да ўсіх гэтых лісточкаў з прымаўкамі і загадкамі, нататкамі Старога, да старых кніжак і тэчак зь ліставаньнем ён яшчэ ня раз вернецца.

З гэтай сустрэчы пачалося дзіўнае сяброўства двух людзей, адзін зь якіх быў роўна ў пяць разоў старэйшы за другога. Раз на два-тры тыдні, а калі размова ішла аб нейкіх выдавецкіх справах, то і часцей, Малады наведваў схаваную ў яблынавай гушчэцы хатку на ўскраіне гораду. Сядаў пры стале ці на канапе і гадзінамі слухаў бясконцыя апавяданьні аб жыцьці Старога, яго вандроўках па Гарадзеншчыне, сустрэчах з тымі, хто даўно стаў легендай беларускай гісторыі. Бывала, Стары займаўся нейкімі сваімі справамі, і тады Малады проста сядзеў на канапе і, перагортваючы старонкі рукапісных нататкаў Старога (былі яны напісаныя бездакорным, выпрацаваным яшчэ ў польскай настаўніцкай сэмінарыі почыркам), услухоўваўся ў працу насыценнага гадзінніка.

Недзе пад канец жніўня Малады заўсёды чакаў, калі, падняўшы слухаўку свайго хатняга тэлефона, пачуе знаёмы голас: «Андрэй, давай

заўтра з торбамі да мяне». І ўжо наступнай раніцай Малады сядзеў у самай гушчэцы аблепенага яблыкамі дрэва і спачатку трос, а пасля спорваў кічкам рэшту. Стары стаяў на вуліцы за плотам (адтуль было лепей бачна) і загадваў, дзе яшчэ засталіся яблыкі. Зрабіўшы гэтую працу, Малады запускаў зубы ў сакавітую папяроўку і, жуючы, адчуваў сябе абсалютна шчаслівым. Яблыкі тыя ніяк нельга было назваць экалагічна чыстым прадуктам, бо квартал прыватных дамоў знаходзіўся ў трохкутніку закаркаваных аўтамабілямі дарогаў, за якімі ўзвышаліся коміны гарадзкіх прадпрыемстваў. Аднак дома ў Маладога яблыкам заўсёды былі рады, і Маці рабіла зь іх безьліч розных кампотаў і варэньняў.

Сустрэч было шмат, але асабліва запомнілася адна. Праз колькі дзён пасля нейкіх выбараў Малады па пільнай справе зазірнуў да Старога і, унурыўшы голаў, сядзеў на канапе, мэтанакіравана дабіваючы ў сьвядомасьці парэшткі надзеі, якая была нарадзілася напярэдадні.

— Чаго ты такі недарэчны сёньня?

Пытаньне падалося Маладому зусім крыўдным, і ён ня вытрымаў.

— Як чаго? А то вы ня ведаеце? Вы што, тэлевізар не глядзелі: усё, канец, ізноў прайгралі. Нічога ня будзе, усё!

Стары памаўчаў, пасля, абaperшыся на край стала, узняўся: «Хадзем». Дастаўшы з шафы вязку ключоў, Стары бразнуў у сенцах клямкай, і Малады праз акно ўбачыў, як

ён патупаў да невялікага хлёўчыка з дошчак, што стаяў у глыбіні двара. Малады таксама выйшаў на вуліцу.

У хлёўчыку было цемнавата, і Стары пакінуў дзверы шырока адчыненымі. Колькі курачак, што сядзелі побач на жэрдках, нават не паспрабавалі выбрацца на вуліцу. У куце стаяла нешта велізарнае, прыкрытае кавалкам брызэнту, ці то бочка, ці то нейкая вялікая скрыня. Малады ўсьміхнуўся краёчкам вуснаў: «Ага, тут Стары, мабыць, хавае яшчэ з часоў вайны сваю супрацьтанкавую гармату. Зараз пойдзем на вайну». Аднак калі Стары адкінуў тканіну, усмешка імгненна знікла.

Прыкрытае брызэнтам было вялікім надмагільным каменем. Малады са здзіўленьнем зірнуў на Старога, пасля перавёў позірк на кавалак граніту. Прозьвішча, даты нараджэньня, даты сьмерці не было, і крыху ніжэй словы ў дзвюххвосці: «Уладар пойдзе — ня вернецца, Ваяр пойдзе — ня вернецца, Сейбіт — заўсёды вяртаецца».

Стары маўчаў...

Дахаты Малады вяртаўся пешшу, хаця было яшчэ зусім ня цёпла, а дарога дадому ішла праз увесь горад. Спыніўся, як звычайна, на мосьце праз Нёман.

«Які ж ты ўсё-такі смаркач, якая гануча», — соты раз падумаў ён пра сябе і, абапёршыся на парэнчы, пачаў углядацца долу.

Плынь вады, чорная, з шэравата-белымі плямкамі крыгаў, супакойвала Маладога. Усё яго было ў гэтай рацэ, і, апроч гэтай ракі, гораду і людзей, якія жывуць на яе берагах, у яго не было нічога. Вяртаючыся зь любой паздкі, ён супакойваўся толькі тады, калі бачыў Сваю Раку і нават не ўяўляў сабе той сілы, якая магла б яго адсюль выгнаць. Ён ведаў дзясяткі вершаў і выказваньняў розных людзей пра Нёман, і выдатна ўсьведамляў, колькі пакаленьняў і лёсаў назаўсёды знітавала гэтая рака. Рака не магла быць проста мёртвай субстанцыяй, на яе берагах штодзённа неслі сваю варту душы продкаў.

Маладому ўспомніўся адзін зь сябрукоў Старога, беларускі кампазытар, які васямнаццацігадовым хлопцам проста з гімназічнай парты пад канвоем паліцыі быў адпраўлены ў польскую турму і правёў там некалькі наступных гадоў. Пасля, працуючы ў Варшаве чорнаробчым, ужо перад самай вайной арганізаваў у польскай сталіцы беларускую арганізацыю і, нягледзячы ні на што, працягваў збіраць народныя песні і складаў кампазыцыі сам. Успомнілася апошняя паштоўка, прысланая Старому знакамітым беларускім пісьменьнікам, які, сьмяротна хворы, пісаў з далёкага нямецкага гораду: «Прывітаньне майму дарагому гарадзенскаму арлу...»

Успомнілася, як яны зь сябрам рыхтавалі да друку зборнік народных песень з родных мясьцін Старога і цэлымі вечарамі вычытвалі набраныя на кампутары песні, прыказкі і загадкі. Успамінаў... Людзей і вобразаў было так многа, і яны так захапілі ўяўленьне, што Малады потым нават ня мог угадаць, як дайшоў да дому.

Аб хваробе Старога ён даведаўся пры канцы зімы. Колькі дзён ня мог наважыцца патэлефанаваць, пасля схапіўся за слухаўку. Падняў малодшы сын Старога. Пачуўшы вестку, што надзеі няма, Малады зразумеў: «Усё, канец, ня будзе больш тых вечароў над кніжкамі Карскага і зжаўцелымі старонкамі з прымаўкамі, якія стары збіраў дзесяцігодзьдзямі. Ня будзе размоваў у дамку на засьнежанай ускраіне вялікага гораду. Ня будзе цяпер да каго прыйсьці, паплакацца. Цяпер ты адзін».

Хавалі Старога завейным днём у пачатку сакавіка. Калі прыехалі на могілкі і пачалі разьвітвацца, сьнег перастаў. Амаль ніхто не прамаўляў, і тое было добра, шчыра. У ледзь ня самы апошні момант над труной, якую ўжо збіраліся зачыняць, зьявілася маленькая птушачка і, шчабечучы, пачала пераскоккваць з труны на крыж. Сінічка, напэўна, проста хацела быць бліжэй да людзей. Раптам нехта дастане з кішэні кавалачак хлеба ці чаго іншага смачнага, а гэтая ежа дапаможа перажыць апошнія сьнежныя дні, бо каму хочацца паміраць у самым пачатку вясны.

Хаўтуры былі арганізаваныя ў сталюцы на адной з цэнтральных вуліц гораду. Народ, узяўшы пару чарак, пачынаў весялець, і Малады, разьвітаўшыся са знаёмымі, выйшаў у двор.

Ізноў ішоў сьнег. Старая вуліца адным канцом упіралася ў галоўную плошчу гораду і пакручаста бегла долу, да парку.

— Недзе тут, яшчэ ў пачатку васьмнацатага стагодзьдзя, была гарадзкая брама, — усміхнуўся Малады недарэчнасьці сваёй думкі.

Ён высмаркаўся, падняў каўнер палітона і, топчучы мокрую сьнегавую мяшанку, пайшоў наверх, туды, дзе ў лябірынце вузкіх вуліцаў і малых дворыкаў білася несмяротнае сэрца Горадні.

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

Пра бураў піша Ёсяслаў Шатэрнік.

Белая Афрыка

Сёння Паўднёваафрыканская Рэспубліка лічыцца адным з найбліжэйшых партнёраў Рэспублікі Беларусь. Тыя ж, хто жыў у СССР, памятаюць, як гэтая краіна лічылася ледзь ня самай варажай і асацыявалася са злавесным словам «апартэід».

Яго ведалі нават крымінальнікі і ляліся, калі іх забіралі ў міліцыю: «апартэід нейкі». Мала каму, аднак, было вядома, што ў самой ПАР апартэід зьвязваюць з народамі, якія здаўна называлі «бурамі».

Хто такія буры? Што такое апартэід? Які сёння лёс гэтага народу?

Сваім днём нараджэньня буры (гэты назоў яны лічаць абразлівым) называюць 4 красавіка 1652 г. У гэты дзень галандзкая ост-індзкая кампанія заклала горад, сёння вядомы як Кейптаўн, а тады называўся «Капштад». Абодва назовы перакладаюцца як «паселішча на мысе». Першымі каляністамі сталі выхадцы з Фляндрыі, сённяшняй Бельгіі. Да іх пасяля дадаліся французскія гугеноты і немцы. Жанчын сярод каляністаў было мала. За жонак яны бралі дачок тубыльцаў, нявольніц з Явы і Заходняй Афрыкі, якіх прывозіла кампанія. Так фармаваўся народ, які з цягам часу пачаў называць сябе «афрыканэрамі», а астатні сьвет — «бурамі». Паступова і мова іх пачала ўсё больш адрозьнівацца ад галандзкай. Сёння яна носіць назву «афрыкаанс».

Паваротным у гісторыі бураў стала зьяўленьне на кантынэнце англічанаў. У 1806 г. Брытанія анэксавала Капштад. Большая частка бураў не прызнала новай улады і накіравалася ўглыб Афрыкі. Там, на землях, адваяваных у тубыльцаў, буры заснавалі свае рэспублікі — Трансвааль і Аранжавая Сва-

У шэрагах бураў змагаліся і выхадцы з Віленскай губэрні.

бодная Дзяржава. Англічане, аднак, не пакідалі бураў у спакоі. Тым больш што на тэрыторыі іх рэспублік знаходзілі ўсё больш золата і алмазаў. Гэта ўрэшце і прывяло да вядомай англа-бурскай вайны (1898—1902). Увесь сьвет спачуваў тады маленькай бурскай нацыі. З розных краін ехалі ім на помач добраахвотнікі. Прычым у Расейскай імперыі большасьць такіх добраахвотнікаў, як адзначаў тагачасны друк, была з заходніх губэрняў, у тым ліку з Віленскай. Памяць пра гэта жыла доўга. Аркадзь Куляшоў пісаў пра сваё жаданьне несці свабоду «далёкім, далёкім бурам».

Усё гэта мала ўплывала на падзеі. У

1911 годзе англічане аб'ядналі бурскія рэспублікі з сваімі калёніямі ў новы дамініён — Паўднёваафрыканскі Зьвяз. Буры, аднак, не мірыліся з паразай.

У 1913 годзе буры ўтварылі нацыяналістычную партыю. Нацыяналісты дамагаліся больш самастойнай міжнароднай палітыкі і дзяржаўнага статусу мовы афрыкаанс. Адна з галоўных праблем была ў тым, што шмат хто з бураў лічыў сваю мову некультурнай, «кухоннай»... Тым ня менш, у 1925 афрыкаанс робіцца дзяржаўнай мовай нароўні з ангельскай.

У супрацьстаяньні Брытаніі бурскія нацыяналісты пасялядоўна рабілі стаўку на кайзэра, савецкую Расею, Гітлера.

Быў заключаны таемны хаўрус Трэцяга райху і паўднёваафрыканскай нацыяналістычнай партыі. Параза хаўрусніка ў вайне не перашкодзіла нацыяналістам прыйсці да ўлады ў 1948 г. Ад гэтага бярэ пачатак пэрыяд апартэіду.

Апартэід літаральна азначае «раздзелнае існаванне». Насельніцтва падзялялася на чатыры групы: белыя, каляровыя, азіяты, чорныя. Кожная з гэтых груп мела сваю тэрыторыю пражывання, сыстэму адукацыі, аплаты...

Апартэід меў пэўнае падабенства з нацыянальнай палітыкай, якая праводзілася ў Савецкім Саюзе. Унутры ПАР існавалі свае саюзныя рэспублікі — хомуленды (тэрыторыі, адведзеныя пад пражыванне таго ці іншага этнасу). Гэтыя ўтварэнні выдаваліся Прэторыяй за цалкам самастойныя дзяржавы. Аднак адміністрацыі і межы гэтых дзяржаў вызначаліся выключна цэнтрам. Улады праводзілі традыцыйныя свята, абвяшчалі пра шанаванне нацыянальных моў і звычайна карэнага насельніцтва і адначасова жорстка душылі спробы палітычнага самавызначэння тубыльцаў.

Буры займалі сярод белых асаблівае становішча. Зь іх у асноўным складаўся ўрад і паліцыя. Таму і рэжым апартэіду асацыяваўся зь імі. Менавіта на бураў была накіраваная нянавісьць чорных. Вядомыя хваляванні ў Саўэта былі выкліканыя нежаданьнем чорных школьнікаў вывучаць афрыкаанс.

Доўгі час здавалася, што такі стан назаўжды. ПАР лічылася адным з галоўных апірышчаў антыкамунізму ў свеце, што забяспечвала ёй падтрымку Захаду. З прыходам да ўлады Міхаіла Гарбачова становішча пачало мяняцца. Прывід камуністычнай пагрозы пачаў знікаць.

Яшчэ раней Прэторыя страціла сваіх хаўруснікаў у Афрыцы — Радэзію і Партугальскую імперыю. Спробы ўтрымаць уладу, а таксама ўсталяваць у суседніх краінах сяброўскія да сябе рэжымы каштавалі наймаверных чалавечых і матэрыяльных затратаў. Урэшце нацыяналісты вымушаныя былі пайсці на рэформы і прызнаць чорную апазыцыю. У 1994 г. Нацыяналістычная партыя прайграла выбары Афрыканскаму нацыянальнаму кангрэсу Нэльсана Мандэлы. З таго часу старому рэжыму прыйшоў канец.

Былыя бурскія рэспублікі былі ліквідаваныя і падзеленыя на правінцыі. Мова афрыкаанс паступова пачала выціскацца з ужытку мовамі банту. Ця-

Фрэдэрык дэ Клерк пайшоў на смелы крок: сваёю воляю дэмантаваў сыстэму апартэіду. На фота: зь лідэрам барацьбы за вызваленне Нэльсанам Мандэлам.

пер у ПАР мовы ўсіх этнасаў лічацца дзяржаўнымі, а ўсяго гэтых моў адзінаццаць. У мінулым годзе Прэторыя, названая ў гонар аднаго з правадыроў бураў, была пераназваная ў Тсванэ.

Мандэла лічыўся сымбалам расавага прымірэння. Сённяшні прэзідэнт Таба Мбэкі мае рэпутацыю кіраўніка карумпаванага. У краіне рэзка ўзмацніліся напады на белых. Буры, аднак, цвёрда намераныя ня толькі выжыць, але і стварыць сваю дзяржаву наноў. Дзеля гэтага яны пачынаюць збірацца на тэрыторыі, якую называюць «Арапжыя». Буры параўноўваюць гэта зь «вялікім трэкам» — сыходам продкаў ад англічан у XIX стагоддзі. Іх напачадкі хочучь паўтарыць тое самае ў адносінах да чорных. Што ж, буры здаўна славіліся сваёй упартасцю.

Найбольш вядомыя буры

Паўл Кругер — прэзідэнт Трансваалю, герой англа-бурскай вайны.

Ян Сметс — прэм'ер-міністар Паўднёваафрыканскага Зьвязу, адзін з распрацоўшчыкаў прынцыпаў ААН, заснавальнік філзафскага накірунку «халізм».

Барнард Крысьціян — хірург, які зрабіў першую ў свеце перасадку сэрца.

Джозэф Кутзэ — пісьменьнік, ляўрэат Нобэлеўскай прэміі. Ягоную нобэлеўскую лекцыю друкавала «Наша Ніва».

Атола Фугард — драматург. У мескім «Альтэрнатыўным тэатры» ішла яго п'еса «Тут жывуць людзі».

Том «Беларусь: ні Эўропа, ні Расея» змяшчае інтэрвію з трыццаццю беларускімі палітыкамі, журналістамі, дзеячамі культуры і мастацтва, праведзеныя ўвесну 2006 году ў Менску. Нашым суразмоўцам былі зададзеныя дзевяць пытанняў на тэму беларускай ідэнтычнасці, узаемінаў Беларусі з Расеяй і Эўрапейскім Зьвязам. У выніку паўстаў зборнік, у якім пададзеныя разнастайныя і часам супярэчлівыя меркаваньні на вызначаную тэму.

Даслаўшы замову з пазначэньнем вашага імя, імя па бацьку і прозьвішча, а таксама дакладнага адрасу на адрас 220018, Менск, а/с 3, вы атрымаеце кніжку бясплатна. Просьба пазначыць мову, на якой замаўляецца выданьне: расейскую ці беларускую.

Вольга Абрамава, Святлана Алексіевіч, Яўген Бабосаў, Анжаліка Борыс, Ірына Бургрова, Генадзь Бураўкін, Алесь Бяляцкі, Аляксандар Вайтовіч, Андрэй Вардамацкі, Вінцук Вячорка, Павал Данейка, Андрэй Дынько, Святлана Калінкіна, Сяргей Калякін, Кася Камоцкая, Сяргей Касьцянян, Вячаслаў Кебіч, Анатоль Лябедзька, Васіль Лявонаў, Жанна Літвіна, Алег Манаеў, Аляксандар Мілінкевіч, Анатоль Міхайлаў, Алесь Міхалевіч, Тацяна Процька, Андрэй Саньнікаў, Уладзімер Улаховіч, Валеры Фралоў, Станіслаў Шушкевіч, Усевалад Янчэўскі.

Беларусь: ні Эўропа, ні Расея. Меркаваньні беларускіх эліт. Варшава: Выдавецтва «ARCHE», 2006.

Стваральніца
беларускага
інтэрнэт-рэсурсу
Litara.net Аліса
Бізіева
арганізавала
першы ўкраінскі
гіпі-фэстываль.

Рэйд on Rainbow

Людзі ў стракатых строях зь бязьмежна разьняволенымі дзецьмі зьяжджаюцца на пэўную колькасць дзён у лясную непразнасьць ля рэчкі (гэта галоўная ўмова выжываньня), каб цягнуць растаманскія сьпэвы, біць у барабаны, сядзець ля вогнішча, гатаваць у вялікім катле вегетарыянскія стравы ды весьці размовы, якія кагосьці ўразыць нешматлоўем, кагосьці — незразумеласьцю «птушынай» мовы.

«Вясёлку», як і «Грушаўку», запачаткавала прасунутая расейская моладзь, цяпер у Расеі «Вясёлкі», здаецца, тры. Украінская «Вясёлка» — першая. Яна спраўды ўкраінская, жоўта-блакітная, прасякнутая моўнай мілагучнасьцю ды спэцыфічным калярытам манеры зносінаў моладзі, што прыехала з Галіччыны ці Карпатаў.

Аліса Бізіева ды ейны муж маюць самае непасрэднае дачыненне да арганізацыі фэсту, да выбару гэтага месца, якое моцна нагадвае лес, па якім блукае Курт Кабэйн у стужцы «Апошнія дні».

На станцыі «Сьвятошын» удалёк бачу дзьве невялічкія купкі карнавальнай публікі, адна зь іх паварочваецца і прывітальна маша мне — мабыць, «пазналі» дзякуючы хэндмэйдаўскаму заплечніку. Хлопец гадоў пад трыццаць пяць, усміхаецца: «А хто ты? Я цябе раней ня бачыў. Я — Мафарка». Разумею, што тут усе ведаюць адзін аднога па «сыстэмных» імёнах.

Людзей тут няшмат. На першую ўкраінскую «Вясёлку» арганізатары запрашалі адно «сваіх» — людзей, адданых такому ладу жыцьця.

...У запрашэньні на «Вя-

сёлку» гаворыцца, што «жыхары лягеру ставяцца адно да аднога зь нязьменнай добразычлівасьцю, ня маюць паміжсобку грашовых стасункаў, не скарыстоўваюць для вогнішчаў жывых дрэваў, не пакідаюць пасля сябе сьмецьця і ўвогуле сьлядоў прысутнасьці тут людзей, не карыстаюцца электрычным сьвятлом». На першы погляд можа падацца, што тут у кожнага трэцяга — псыхічны адхіленьні. Насамрэч тут амаль усе — людзі сур'ёзныя. Дзяўчына-акіяноляг. Прадусэрка сьпявачкі Лаліты. Коротка паstryжаныя хлопцы з манерамі бізнэсоўцаў. Хаця досыць народу і проста па жыцьці адвяснага. Алькаголю няма ўвогуле. З напойў культурыецца адно гарбата. Кава таксама прысутнічае, але бонусам, пра яе наяўнасьць клапоцяцца «дыстонікі», няздольныя безь яе прагнуцца.

Кладуцца тут спаць позна, прачынаюцца таксама позна. Увечары, паклаўшы спаць дзяцей у «дзіцячы»

вігвам, бацькі зьбіраюцца да вогнішча. Туды перацягваюцца барабаны. Вядзецца гарачая спрэчка — ці можна ўключаць у рацыён сою...

Ранкам, прадраўшы вочы, выходжу на паляну і бачу, што ўначы прыйшлі новыя жыхары: зьявіўся новы намёт, укрыты вялізарным бел-чырвона-белым сьцягам.

Украінцы найперш цікавяцца, як было ў сакавіку 2006-га на Плошчы. Пра тыя падзеі тут ведаюць усе. З гарбатай прыходзіць Аліса Бізіева. Яна цяпер жыве ва Ўкраіне і вось чым займаецца...

У Беларусь мы вяртаемся самасьбінам, па дарозе пераконваючыся ў шматобразнасьці жыцьця — то абганяючы нас, то зноў вітаючы зь намі на запраўках, з Крыму ў Літву вяртаецца пара закаханых байкераў, якія шчыра дзівяцца. Навошта вам быць «стопшчыкамі»? Ці не прасьцей набыць «Харлей»?

Ціна Давыдчук, Кіеў — Менск

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

НІЧОГА ДОБРАГА ЧАКАЦЬ НЯ ВАРТА

Ніколі болей ня будзе такога лета,
ня будзе так бесклапотна і гэтак сьветла —
ніколі.

Фільмы болей ня будуць даваць асалоду.
І для сустрэчы ня будзе ніякай нагоды.

Ніколі ня будзе болей такой гарэлка —
халоднай, спажывай, чыстай і елкай.
Ніколі.

Тыпунь перастане быць пахкім, моцным і смачным.
А розум адгэтуль ня мецьме паказнікаў значных.

Ніколі ня будзе з таго, што ёсьць, і палавіны,
такіх фінных кніжак у крамах, такой вяндліны.
Ніколі.

І «хуткая» болей ня будзе настолькі хуткай.
І нам так камфортна ня будзе ў сьпякотных маршрутках.

Ня будзе такіх авантураў, такіх падарункаў,
настолькі жаданых абдымкаў і пацалункаў.
Ніколі.

Ня прыйдзе твой ліст і ты не прыедзеш таксама.
Зламаемся мы, бы ў суседнім двары піларама.

Глядзецьме і вьцьме на месяц, што зьяе на столі,
бы два сувязных, што забылі й ня ўспомняць паролі.

Ніколі.

ЖЫЦЬЦЁ НОНСТОП

Екацярыне

ГАТЭЛЬ

Вось раница. І ў ёй цябе няма.
Вакно. І я — мысленчая турма.

Вось крэсла. Шафа. Боты ля стала.
Вось ложак, дзе калісьці ты была.

Вось цыгарэты. Слоўнік на сталі.
Пустыя пляшкі — з поўнай на чале.

Гадзіннік, што спыніў падлік гадзін.
І я — адзін, нібыта ў ляпле джын.

Адбіткі пальцаў на старонках кніг.
Самота, што здзяйсняе свой бліцкрыг.

Вось тое, што згубіла свой назоў
й чаго не перажыць ужо наноў;

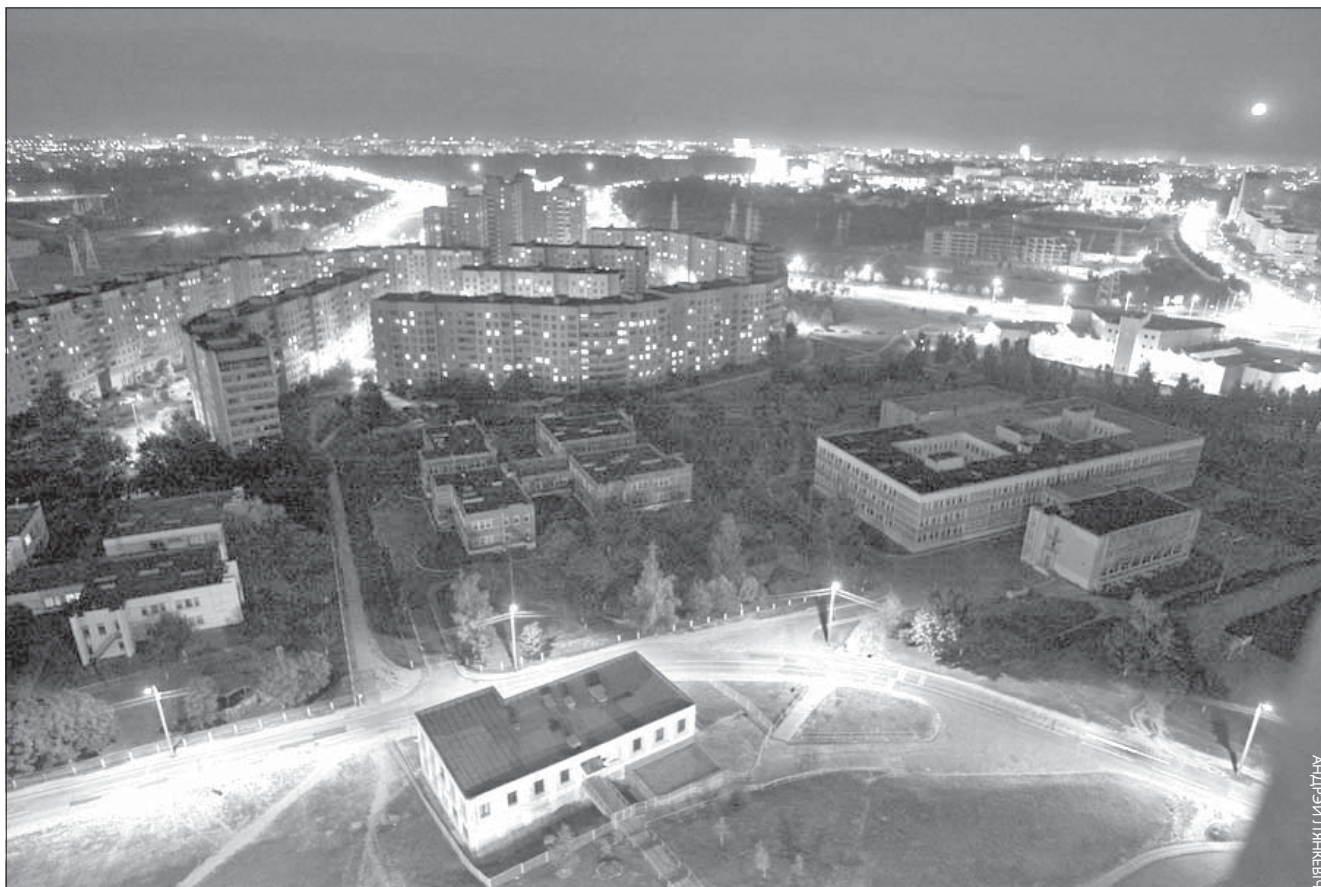
што сапсавала нам і плоць, і кроў.
За што да сьмерці дзякаваць гатоў.

ЖЫЦЬЦЁ НОНСТОП

час гладзіць цябе супраць поўсьці ён цябе бесіць
ды гэта — ты ведаеш добра — нічога ня дасьць
ён сьходзіць за месяцам месяц за месяцам месяц
а сьледам цябе атакуе любоўная жарсьць

ты зробіш апошняю спробу яна нічога ня зьменіць
ты выйдзеш на вуліцу й вернешся п'яным у дым
бяз сэну нічога рабіць бо ніхто не паверыць
бяз сэну быць некім а злашча быць маладым

ты знову зьвіваеся зьмеем у потным ложку
і выеш імя і твой сковыт як плач немаўля
зь ліпчаю сьлінай выхаркваючы патрошку
каханьне якое зьдала цябе спакваля

20 ЛІПЕНЯ

а 19.00

Малая заля
КЗ «Мінск»

Канцэрт
Зьмітра
Вайццюшкевіча

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Моцны арэшак 4.0

Моцны гарэшак 4.0 (Live Free or Die Hard)

ЗША, 2007, каляровы, 135 хв.

Рэжысэр: Лен Уайзман

Ролі выконваюць: Брус Уіліс, Цімаці Аліфант, Джасьцін Лонг, Мэгі К'ю, Кліф Кэрціс, Джанатан Садоўскі, Эндру Фрыдман, Кевін Сьміт

Жанр: Баявік

Адзнака: 6,5 (з 10)

Кібэртэрарысты абвальваюць кампутарную сыстэму Злучаных Штатаў і палююць за ха- керам, які ведае лішняе. Стары паліцэйскі ва- яка Джон МакЛэйн разьбіраецца з ворагамі

звыклым мэтадам стрэлаў і высьпяткаў, а ма- лады хакер становіцца патэнцыйным зьцем...

Менавіта роля крутога копа МакЛэйна на- прыканцы 80-х вывела Бруса Уіліса ў пер- шыя галівудзкія шэрагі. Брудная саколка- «алькагалічка», жартачкі, многія зь якіх пры- думаў сам Уіліс, і сур'ёзнае мачылава кепскіх дзядзек, мелі прыемны працяг у другім і трэцім «Моцным гарэшку».

Але час ідзе, кінанягоднікі ня сьпяць у шапку; для чарговага выратаваньня ізноў спатрэбіўся МакЛэйн, якому, з улікам сень- няшніх тэхналёгіяў дадалі жэўжыка-памагата- га.

50-гадовы Брус Уіліс шчэ не згубіў фор- мы; многія бойкі здымаліся насамрэч, а кас- кадзэр, які дубляваў Уіліса нат зламаў рукі. Але гэта ня выратавала карціну ад папрокаў у «фантастычнасьці».

У стужцы Лена Уайзмана, які праславіўся «ваўкалачна-вампірскаю» калатнечай у

«Другім сьвеце», атракцыйн ідзе за атракцы- ёнам. Кампутары выбухаюць, стрэлы, машына зьбівае гелікопэр (!), двубой цяжкавіка й зьнішчальніка (!!). Зваліцца зь верхатуры й скакаць, як зайчык, замест прыёмаў кун-фу — кулаком у морду, пажартаваць, паперабі- ваць усіх злыдняў...

І ня варта крычаць, што МакЛэйн — за- надта «кампутарны». А хто ягоныя ворагі? — Хлусы віртуальнай прасторы, якія імітуюць падрыў амэрыканскага Кангрэса і палохаюць люд вуглікам, якога няма. Сецевыя піраты- геніі, чья праца — фікцыя.

Неверагодныя прыгоды «Моцнага гарэш- ка» на гэтакім тле не такія ўжо й дзівосныя. Дый статус баевіка абавязвае да выбухаў, падзеньняў і немагчымых танцаў на крыле «F-16».

Глядзіце някепскі экшн, бадзёры бэнэфіс МакЛэйна-Уіліса.

Андрэй Расінскі

ІМПРЭЗЫ

Фэстываль «Магутны Божа»

Ён распачынаецца ў **Магілёве з 11 ліпеня** і будзе доўжыцца 10 дзён. Гэта ўжо 15-ы фэстываль. Ён быў заснаваны Каталіцкім касцёлам і Міністэрствам культуры. На сёлетні фэст запрошаныя ўладальнікі Гран-пры фэстывалю мінулых гадоў. На фэстывалі выступаюць калектывы, што выконваюць клясычную і духоўную музыку.

Сьвята паэзіі ў Ракуцёўшчыне

22 ліпеня адбудзецца традыцыйнае сьвята песні і паэзіі «Ракуцёўскае лета — 2007». У Ракуцёўшчыне летам 1911 году, пад час свайго адзінага прыезду ў Беларусь, адпачываў **Максім Багдановіч**. У праграме сьвята адкрыццё мэмарыяльнай часткі экспазыцыі ў адноўленым Доме, паэтычныя чытанні і выступы пісьменьнікаў ля **Максімавай крынічкі**. **Пачатак а 12-й**. Прыехаць у Ракуцёўшчыну можна электрычкай Менск—Маладэчна (да станцыі **Ўша**), адпраўленьне зь Менску: 8.22; 9.14; 10.00; 11.11.

Сустрэча з гуртам Чырвоным па Белым

16 ліпеня а 19-й на Сядзібе БНФ пройдзе сустрэча з ЧпБ з нагоды выхаду новага альбому «Крывавы сакавік». Вул.Варвашэні, 8, уваход вольны

КАНЦЭРТ

Сто лет, Neuro Dubel!

17 ліпеня а 19.30 у клубе «Графіці» — Дзень народзінаў гурту **Neuro Dubel**. Т.: 671-58-65.

ТЭАТАР

Купалаўскі тэатар

12 (чч) — «Чычыкаў»

У праграме: трыццаць гуртоў; канцэрт «Вольная сцэна» для музыкаў, якія не прайшлі адбор (19 ліпеня а 16-й); конкурсная праграма; N.R.M., «Палац»...

Візы: на сайце <http://bas.rasuja.com> — анкета для збору заявак. Першыя сто чалавек, якія яе запоўняць, атрымаюць візу хутка.

Даезд: з памежнага гораду Кузьніца—Беластоцкая будзе арганізаваны бясплатны аўтобус да Гарадка. То бок можна самастойна даехаць да Горадні, а адтуль на цягніку да Кузьніцы. Бясплатны аўтобус будзе ад'яжджаць 19 ліпеня а 15-й (час польскі). Каб трапіць на гэты рэйс з Горадні, трэба выехаць а 14.45 (час беларускі) на цягніку з чыгуначнага вакзалу. Даведкі па т.: (029) 939-40-62.

Інфармацыя пра платны рэйс зь Менску праз т.: 622-57-20, 578-97-08

13, 14 (пт, сб) — «Чорная Пяна Нясвіжу»

15 (пн) — «Памінальная малітва»

16 (аўт) — «Вечар»

18 (чч) — «Вольга»

19 (пт) — «Маэстра»

20 (сб) — «Макбэт»

21 (ндз) — «Таполевая зявья»

22 (пн) — «Сымон—музыка»

23 (аўт) — Тэатральны «Калпунік» (прысьвечаны закрыццю сэзону 2006—2007)

малая сцэна

16 (аўт) — «Маці»

21 (ндз) — «Дзікае паляваньне караля Стаха»

РАСКОПКІ

Запрашаем 30 ліпеня — 12 жніўня папрацаваць у маладзёвай археалягічнай экспэдыцыі каля вёскі Адрубы Жлобінскага раёну. Раскопкі кіруе навуковы супрацоўнік Інстытуту гісторыі. Да ўдзелу запрашаюцца наву-

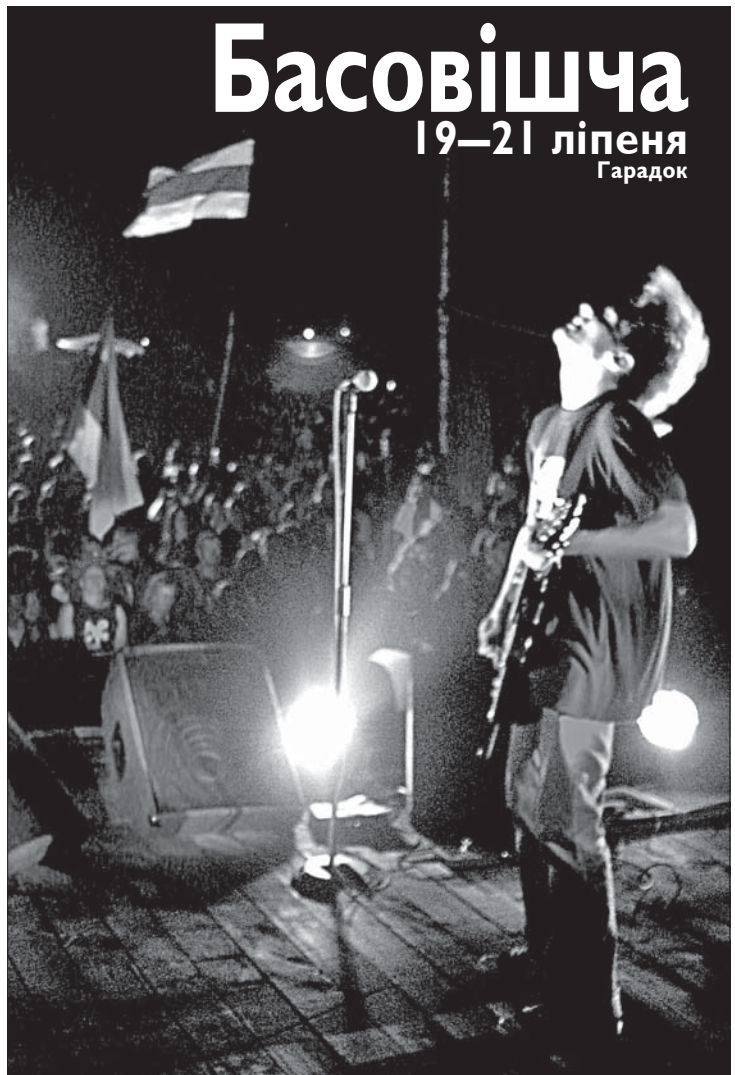
чэнцы 9—11 клясаў, студэнты, моладзь. Удзел неаплачаны. Валанцёры працуюць 4 гадзіны ў дзень на раскопках старажытнага гарадзішча, астатні час прысьвячаецца адпачынку. Экспэдыцыя пройдзе ў маляўнічым месцы ля Бярэзіны. Усе пытанні ў летніку вырашаюцца на прынцыпах самакіраваньня. Актыўныя ўдзельнікі заахвочваюцца пісьмовымі падзякамі Інстытуту гісторыі. Кантакты: а/с 32, Сьветлагорск 247402; Т.: (2342) 3-43-12 (Вадзім Богдан), т. (029) 709-04-33 (Андрэй Музычэнка), e-mail: ekspedycuja@tut.by. Аб жаданні ўзяць удзел просьба паведаміць да 15 ліпеня. Вынікі адбору — да 20 ліпеня.

ПЛЕНЭР

Хрыстос прыямліцца ля Каложы

Гэнік Лойка мяркуе зладзіць чарговы пленэр «Легенды зь пяску», які мае назву «Хрыстос

Басовішча
19—21 ліпеня
Гарадок

прыямліўся ў Гарадні». **«Вераемная дата адкрыцця пленэру — 22 ліпеня»**, — **кажа менскі скульптар**. Паводле задумы сп. Лойкі, пясчаная постаць Хрыста ляжа ніцма пад Каложам на адхоне, што колісь абрынуўся ў Нёман, каб з царквою—легендаю больш ніколі ня здарылася бяды. Падрабязней пра пленэр можна даведацца па т.: (017) 292-05-81, (029) 312-54-71.

пра-бел / пра-сьвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Генадзь Семянчук. Гуру беларускай археалёгіі. Да 80-годзьдзя прафэсара Георгія Штыхава.	20
Аляксандар Адзінец. Запавет старога эмігранта	22
Андрэй Павач. Стары і Малады	24
Усяслаў Шатэрнік. Белая Афрыка	26
Ціна Давыдчук. Рэйд on Rainbow	28

КАЛІ Б...

...ад Сярдзючкі чакалі тэракту.

— Таварышы апэратыўнікі, загадваю расьсеяцца па амфітэатру і ўважліва слухаць Верку Сярдзючку. Ёсць падазрэньні, што яна пяе ня «Лаша тумбай» і ня «Раша, гуд бай», а «Саша, гуд бай».

МАЛЯВАЎ ЛЁЛІК УШКІН

ГОД ПАЭЗІІ

Сяргей Прылуцкі.
жыцьцё нонстоп .....

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

СЬВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ

Генадзь Банкевіч

Пайшоў з жыцьця сябар КХП-БНФ спадар Генадзь Банкевіч, сумлены і працавіты чалавек, патрыёт Беларусі.

Ён быў школьным сябрам майго бацькі, таму я ведаў яго з дзяцінства, і для мяне ён быў і засталецца проста дзядзькам Генам. Паваеннае жыцьцё ў Заходняй Беларусі не было аж такім салодкім, можа, таму абраў дзядзька Генадзь кар'еру афіцэра прэстыжных на той час ракетных войскаў. Вайсковы лёс кідаў яго па сьвеце, але ўрэшце ён вярнуўся на Бацькаўшчыну.

За што б ні браўся дзядзька Генадзь, то рабіў гэта грунтоўна і якасна, па-гаспадарску. Па-іншаму папросту ня ўмеў. Быў для мяне прыкладам адказнасьці і дамавітасьці, сапраўдным гаспадаром старога беларускага закваскі, якіх застаецца сярод нас меней і меней.

Думаю, што менавіта гэтыя рысы характару прывялі сп. Банкевіча ў шэрагі Народнага Фронту. Адказнасьць за лёс краіны

і жаданьне ўладкаваць Беларускі дом належным чынам былі той высокай матывацыяй, якія надавалі моцы гэтаму прыгожаму, немалодому ўжо чалавеку. Да сваёй грамадзкай дзейнасьці ён ставіўся як да пакліканьня, самаахвярна і без кампрамісаў.

Годна пражыў жыцьцё спадар Банкевіч. Сапраўдны спадар. Сьветлая памяць.

Міхал Анемпадыстаў

СПАЧУВАНЬНЕ

Спачуваньні **Зьмітру Саўку** з прычыны сьмерці бацькі. Л.

КНИГІ

Прапаную кнігі: Л.Геніюш «Споведзь», «Быкаў на Свабодзе», «Тэўтонскі ордэн», Ткачоў «Замкі і людзі», Лас-тоўскі, «Наша Ніва. 1906-1908», «Палітычны партыі Беларусі» ды шмат іншага. Т.: 753-70-05

МЭБЛЯ

Маладая сям'я прыме ў падарунак непатрабную і не дашчэнтну дабітую мэблю любых намінацыяў. Т.: 174-98-91

ПРАЦА

Тэкст. Падрыхтоўка тэкстаў. Т.: 753-91-96

ДЫСКУСІЯ

Праваслаўнае моладзеве брацтва пры прыходзе Храма Уваскрасеньня Хрыстовага праводзіць сустрэчу на тэму: «Чаму мы выбіраем Хрыста?» Гутарка будзе весыцца па-беларуску. Сустрэча адбудзецца 17 ліпеня (аўторак) у 19.00 у памяшканьні Уваскрасенскага Храма па адрасе: вул. Гамарніка, 29, праезд ад ст. м. «Няміга» трал. № 53, 46. Т. для даведак: (029) 509-10-39.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Паштовая скрынка. Астрашыцкі Гарадок. Янцы Купалу. Не ўжывайце беларускіх слоў ма-лаведамых, так званых «правінцыяналізмаў».

«НН». №26. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік

Наста Бахшанская
Андрэй Дынько
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выдання
газэты «Наша Ніва»
Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

выдавец

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Сьпасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыкладнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 11.07.2007.

Замова № 3745.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста падпішыце дамову. Дэталі — старонка 17.

Наступны нумар
газэты выйдзе
27 ліпеня.
Добра адпачыць!